

Journal of Islamic Law Research

پژوهش‌های حقوق اسلامی

Legal and Moral Justifications of the Israeli Military
Against the Axis of Resistance: A Just War Theory
Perspective

Authors: Ali Karimy | Mohammad Hosein Safaei

Stable URL: <https://doi.org/10.30497/law.2024.246772.3595>

تحلیل نقض اصل جنگ عادلانه در توجیحات حقوقی و اخلاقی
ارتش رژیم صهیونیستی در مواجهه با گروه‌های مقاومت

نویسندگان: علی کریمی | محمدحسین صفایی

پیوند دائمی: <https://doi.org/10.30497/law.2024.246772.3595>



Copyright 2025 The Author(s).

Published by *Imam Sadiq University*, Tehran, Iran.

This work is fully Open Access under the Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International (CC BY-NC 4.0) license, allowing non-commercial use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original work is properly cited and not modified. *Islamic Law Research* strictly follows the ethical guidelines of the Committee on Publication Ethics (COPE), which all readers, authors, reviewers, and editors are expected to observe and uphold.

Legal and Moral Justifications of the Israeli Military Against the Axis of Resistance: A Just War Theory Perspective

Ali Karimy · MA in Political Sciences, Faculty of Law and Political Sciences, University of
Tehran, Tehran, Iran. (Corresponding Author) alikirimy@ut.ac.ir

Mohammad Hosein Safaei · Assistant Professor, Supreme National Defense University,
Tehran, Iran. mhs13680@yahoo.com

Abstract

1. Introduction

In the contemporary international landscape, the ethical nature of warfare remains a pivotal concern for global leaders seeking to justify military actions to their constituencies and the wider world. Despite a structured framework of international laws—most notably the United Nations Charter, which delineates the conditions for peace and war among nations—moral justifications are frequently invoked to legitimize conflicts. Michael Walzer, a renowned moral philosopher, asserts that discussions about war invariably involve arguments grounded in the logic of a just war. Historical instances underscore this trend: during the Kosovo War (1998–1999), then UK Prime Minister Tony Blair described the conflict as "a moral war based on values, not territorial ambitions." Similarly, U.S. President George W. Bush framed the Iraq War as a "Moral War," seeking to morally justify military actions against Saddam Hussein's regime.

This pattern extends to the Israeli leadership's rhetoric concerning military engagements with Palestinian groups. Israeli Prime Minister Benjamin Netanyahu has declared the Israel Defense Forces (IDF) as "the most moral army in the world," asserting that their operations against Hamas are justified acts of self-defense against terrorism. Former Defense Minister Ehud Barak and politician Avigdor Lieberman have echoed this sentiment, emphasizing the IDF's commitment to ethical principles even amidst allegations of disproportionate force and civilian casualties. Despite these assertions, reports



from human rights organizations and international bodies suggest that certain military actions have resulted in significant civilian harm, raising questions about compliance with international humanitarian law.

The discrepancy between the proclaimed moral stance and the reported outcomes of military operations necessitates a critical examination of the ethical and legal justifications employed. This research aims to scrutinize the Israeli leadership's invocation of Just War Theory in the context of their military actions against Palestinian resistance groups, assessing the validity of their claims within the frameworks of international law and moral philosophy.

2. Research Question

Despite numerous crimes in the occupied Palestinian territories, particularly in Gaza, the Zionist regime repeatedly claims the title of "the most moral army in the world." This implies that all of the army's military operations have been solely for self-defense, consistently distinguishing between military personnel and civilians, and issuing necessary warnings to residents before attacking a residential area. This research, seeks to understand the logic of the regime's leaders in labeling their army as moral and ultimately aims to refute this claim.

3. Research Hypothesis

The Israeli leadership's assertion of conducting moral warfare, grounded in Just War Theory, is unsubstantiated when evaluated against international legal frameworks and ethical standards. The hypothesis posits that the IDF's military operations against Palestinian resistance groups do not fulfill the criteria of just war as defined by international law and moral philosophy. Consequently, the repeated claims of moral justification serve more as a strategic rhetoric to legitimize actions that may constitute violations of international humanitarian law, rather than reflecting genuine adherence to ethical warfare principles.

4. Methodology & Framework, if Applicable

This study employs a doctrinal and analytical research methodology to investigate the alignment between the Israeli leadership's justifications and established international legal and ethical standards. The doctrinal approach involves a comprehensive examination of international legal documents, including the United Nations Charter, the Geneva Conventions, and rulings from the International Court of Justice, to delineate the legal parameters of just war and self-defense.

The analytical framework is structured around Just War Theory, focusing on its key principles: *jus ad bellum* (the right to go to war) and *jus in bello* (the right conduct in war). Criteria such as legitimate authority, just cause, right intention, proportionality, distinction between combatants and non-combatants, and last resort are scrutinized in relation to the IDF's military operations.

Primary sources include official statements from Israeli political and military leaders, the IDF's Code of Ethics, and statistical data on military operations and their impacts from credible organizations like the United Nations, Human Rights Watch, and UNICEF. Secondary sources consist of scholarly articles on international law, Just War Theory, and analyses of the Israeli-Palestinian conflict.

Data will be critically analyzed to assess whether the actions and policies of the Israeli military adhere to the principles of Just War Theory and international legal standards. The research will also explore the narratives constructed by Israeli leaders to justify military operations and how these narratives conflict with documented evidence of their conduct during conflicts.

5. Results & Discussion

The research critically examines the Israeli leadership's claims of conducting moral warfare within the frameworks of Just War Theory and international humanitarian law. The findings indicate a significant disparity between the professed ethical standards of the Israel Defense Forces (IDF) and their actions during military confrontations with Palestinian resistance groups.

Violation of Just War Principles:

Just Cause and Right Intention: While Israel frequently cites self-defense as the justification for military operations, the research questions the legitimacy of this claim. The principle of self-defense under international law requires an immediate and overwhelming necessity, leaving no choice of means and no moment for deliberation. However, the scale and frequency of Israeli military actions suggest a broader strategic objective beyond immediate self-defense, potentially aimed at territorial expansion and suppression of Palestinian self-determination.

Proportionality: The principle of proportionality prohibits the use of force exceeding what is necessary to achieve legitimate military objectives. The research highlights that Israeli military responses often result in disproportionately high Palestinian civilian casualties compared to Israeli losses. For instance, during specific military operations, reports indicate that for every Israeli casualty, there are significantly higher numbers of Palestinian deaths and injuries, many of whom are civilians, including women and children.

Distinction between Combatants and Non-Combatants: International humanitarian law mandates that parties to a conflict distinguish at all times between combatants and civilians. The IDF's operations in densely populated areas like Gaza have led to substantial civilian harm. Documented instances include airstrikes on residential buildings, schools, hospitals, and places of worship. Despite claims of targeting militant positions, the high rate of civilian casualties suggests a failure to adhere to the principle of distinction.

Last Resort: Just War Theory posits that force should be used only after all peaceful alternatives have been exhausted. The ongoing blockade of Gaza, restrictions on movement, and lack of meaningful engagement in peace negotiations indicate that non-violent avenues are not being fully pursued. The continued expansion of settlements in the West Bank further undermines efforts toward a peaceful resolution.

Humanitarian Law Violations:

Blockade of Gaza: The Israeli-imposed blockade severely restricts the flow of goods, including essential humanitarian supplies. This blockade has been characterized by the United Nations and other international bodies as a form of collective punishment, prohibited under Article 33 of the Fourth Geneva Convention.

Targeting of Medical and Humanitarian Personnel: Reports from organizations such as the International Committee of the Red Cross and Médecins Sans Frontières have documented attacks on medical facilities and personnel. Such actions violate the protections afforded to medical units and staff under international humanitarian law.

Use of Disproportionate Force: The employment of advanced military technology and heavy weaponry in civilian areas raises concerns about the use of disproportionate force. Weapons with wide-area effects, when used in populated regions, increase the likelihood of civilian harm and infrastructure damage.

Rhetoric vs. Reality:

The Israeli leadership's consistent portrayal of the IDF as the "most moral army in the world" appears incongruent with documented actions on the ground. This rhetoric serves several functions:

Justification of Actions: Framing military operations as moral and necessary for self-defense aims to legitimize actions in the eyes of the international community and domestic audiences.

Delegitimization of Opponents: Equating Palestinian resistance groups with internationally recognized terrorist organizations like ISIS seeks to undermine their political legitimacy and justify harsh military responses.

Deflection of Criticism: Emphasizing moral conduct helps deflect accusations of war crimes and human rights violations, shifting the narrative away from alleged misconduct.

Implications for International Law:

The research underscores the challenges in enforcing international humanitarian law when powerful states or entities engage in conduct that violates these norms. The lack of accountability mechanisms and the political dynamics within international bodies like the United Nations often hinder effective responses to such violations.

Erosion of Legal Norms: Persistent violations without consequences can lead to the erosion of established legal norms, weakening the overall framework of international humanitarian law.

Humanitarian Impact: The civilian population bears the brunt of the conflict, facing loss of life, injuries, psychological trauma, and destruction of essential infrastructure, leading to long-term societal impacts.

Prospects for Peace: Continued military aggression and failure to address underlying issues, such as occupation and denial of rights, diminish the prospects for a sustainable and just peace.

Broader Context:

The research situates Israeli actions within a broader strategy that appears aimed at consolidating control over Palestinian territories. Policies such as settlement expansion, annexation plans, and legislative measures restricting Palestinian rights suggest objectives beyond immediate security concerns.

Settlement Expansion: The continued growth of settlements in the West Bank violates international law, specifically the Fourth Geneva Convention, which prohibits an occupying power from transferring its civilian population into the territory it occupies.

Displacement of Palestinians: Military operations and restrictive policies contribute to the displacement of Palestinians, altering the demographic composition of contested areas.

6. Conclusion

The Israeli military confrontations since 1948 reflect a pattern of behavior that challenges the regime's self-professed adherence to moral warfare and democratic values. The post-2000 conflicts with Palestinian resistance groups, characterized by high civilian casualties and humanitarian crises, highlight significant deviations from international legal and ethical standards.

Israel's dual identity as a Western-style democracy and a Jewish state creates inherent contradictions, particularly in its treatment of Palestinian populations. While espousing principles of freedom and equality, the regime's actions suggest a prioritization of territorial expansion and maintenance of a Jewish majority state over the rights and welfare of Palestinians.

The claims of conducting moral military operations are undermined by:

Systematic Violations of International Law: Evidence of disproportionate force, targeting of civilians, and obstruction of humanitarian aid contradicts the principles of Just War Theory and international humanitarian law.

Expansionist Policies: Actions such as settlement building and refusal to return to internationally recognized borders indicate an agenda of territorial annexation rather than defense.

Lack of Genuine Peace Efforts: The failure to engage in meaningful negotiations, lift blockades, or recognize Palestinian self-determination suggests that military actions are not aimed at achieving lasting peace.

The research concludes that the Israeli leadership's invocation of moral justifications serves more as a rhetorical device to legitimize military operations and mitigate international criticism than as a reflection of actual adherence to ethical warfare principles. The disparity between rhetoric and reality highlights the need for the international community to critically assess such claims and hold actors accountable for violations of international law.

Addressing these issues requires:

International Accountability: Strengthening mechanisms to enforce international humanitarian law and hold violators accountable, regardless of political alliances or power dynamics.

Support for Palestinian Rights: Recognizing and upholding the rights of Palestinians to self-determination, security, and a viable state.

Promotion of Genuine Dialogue: Encouraging negotiations based on mutual recognition and respect for international legal norms, aiming for a just and sustainable resolution to the conflict.

Ultimately, achieving peace and justice in the region necessitates a departure from narratives that obscure realities on the ground and a commitment to actions aligned with ethical and legal obligations. The international community plays a crucial role in facilitating this process by demanding accountability and supporting efforts toward reconciliation and respect for human rights.

Keywords: Law of War, Ethics of War, Just War Theory, Palestine, Zionist Regime.

تحلیل نقض اصل جنگ عادلانه

در توجیهات حقوقی و اخلاقی ارتش رژیم صهیونیستی در مواجهه با گروه‌های مقاومت

علی کریمی * دانش‌آموخته کارشناسی ارشد علوم سیاسی، دانشکده حقوق و علوم سیاسی، دانشگاه تهران، تهران، ایران.

alikarimy@ut.ac.ir

(نویسنده مسئول)

mhs13680@yahoo.com

محمدحسین صفایی * استادیار، دانشگاه عالی دفاع ملی، تهران، ایران.

چکیده

تقابل‌های نظامی رژیم اشغال‌گر صهیونیستی از سال ۱۹۴۸ میلادی تاکنون، به دو دوره قابل تقسیم است؛ دوره اول، پیش از سال ۲۰۰۰ که شامل نبردهای سهمگین با ارتش کشورهای عربی هم‌چون سوریه، اردن و مصر بوده، و دوره دوم، پس از سال ۲۰۰۰ که شامل درگیری‌های داخلی با گروه‌های مقاومت بوده است. نبردهای دسته دوم اگرچه فی‌مابین رژیم صهیونیستی و جهاد اسلامی، حماس و حزب‌الله لبنان شکل گرفته است، اما در میزان تلفات، وسعت آتش‌افروزی، مدت زمان جنگ، اسرای جنگی و میزان خسارات، کمتر از یک جنگ تمام‌عیار نبوده است. نظریه «جنگ عادلانه» که برآمده از منشور سازمان ملل متحد و حقوق بین‌الملل عرفی است، تأکید می‌کند که هر جنگی باید با اصل دفاع از خود شروع شود، از کشتار غیرنظامیان اکیداً پرهیز شود و پس از جنگ نیز مسئولیت رسیدگی به مجروحان و بازماندگان پذیرفته شود. شگفت‌انگیز اینکه، رژیم صهیونیستی علی‌رغم جنایات بی‌شمار در فلسطین اشغالی و به‌خصوص غزه، به‌کرات مدعی عنوان «اخلاقی‌ترین ارتش جهان» است، به این معنا که تمام عملیات‌های نظامی ارتش تنها در جهت دفاع از خود بوده، همواره بین نظامیان و غیرنظامیان تمایز قائل شده و پیش از حمله به یک منطقه مسکونی، هشدارهای لازم را به ساکنین ابلاغ می‌کند. این پژوهش، با روش توصیفی تحلیلی به دنبال فهم منطق سران رژیم در اخلاقی‌خواندن ارتش خود و در نهایت نقد این ادعا است. توسل این رژیم به اصل دفاع از خود نه تنها پذیرفتنی نبوده و ناقض حقوق بین‌الملل است، بلکه هدفی چون اخراج فلسطینیان را در پی دارد.

واژگان کلیدی: حقوق جنگ، اخلاق جنگ، نظریه جنگ عادلانه، فلسطین، رژیم صهیونیستی.



مقدمه

با آنکه جهان کنونی با قوانین و مقررات بین‌المللی ساختمانده شده و در رأس روابط بین دولت‌ها منشور سازمان ملل متحد^۱ تبیین‌کننده صلح و جنگ است، اما همچنان اخلاقمند بودن جنگ برای توجیه افکار عمومی از سوی رهبران کشورهای مختلف اهمیت دارد. چنان‌که مایکل والزر^۲ به‌عنوان فیلسوف اخلاق معتقد است «هر زمان درباره جنگ و منازعه صحبت می‌کنیم، مرتباً به منطق جنگ عادلانه^۳ استدلال می‌کنیم» (B.Bottoms, 2009, p. 41). در طول جنگ کوزوو^۴، تونی بلر^۵، نخست‌وزیر وقت انگلستان تأکید داشت «این، یک جنگ اخلاقی مبتنی بر ارزش‌هاست نه بلندپروازی‌های سرزمینی^۶» (Steve Bloomfield, July 17, 2015: Tony Blair is Having Second Thoughts On War)^۷. مثال دیگر، جنگ عراق است که جورج بوش^۸ به‌عنوان رئیس‌جمهور آمریکا، از عبارت جنگ اخلاقی^۹ بهره برد و سعی داشت حملات سهمگین علیه قوای نظامی صدام‌حسین را توجیه اخلاقی کند (Mars 19, 2003: Full Text: George Bush's Address on the Start of War)^{۱۰}. در انتخابات ریاست‌جمهوری آمریکا در سال ۲۰۰۴، هر دو نامزد، جورج بوش و جان کری^{۱۱}، از جنگ با عنوان آخرین راه‌حل^{۱۲} نام می‌بردند. در سال ۲۰۰۶، کوفی عنان^{۱۳}، دبیرکل سازمان ملل، حمله اسرائیل به لبنان را با عنوان جنگ اخلاقی

-
1. United Nations Charter
 2. Michael Walzer
 3. Just War

۴. جنگ کوزوو درگیری مسلحانه‌ای در منطقه کوزوو بود که از ۲۸ فوریه ۱۹۹۸ تا ۱۱ ژوئن ۱۹۹۹ جریان داشت. در این جنگ ارتش جمهوری فدرال یوگسلاوی که پیش از جنگ، کوزوو را در اختیار داشت در سویی و گروه‌های شورشی آلبانیایی تبار کوزوو در سوی دیگر قرار داشتند. شورشی‌های کوزوو از ۲۴ مارس ۱۹۹۹، از پشتیبانی هوایی ناتو برخوردار شدند.

5. Tony Blair
6. Territorial Ambition
7. <https://www.prospectmagazine.co.uk/essays/42802/tony-blair-is-having-second-thoughts-on-war>
8. George W. Bush
9. Moral War
10. <https://www.theguardian.com/world/2003/mar/20/iraq.georgebush>
11. John Kerry
12. Last Resort
13. Kofi Atta Annan

توجیه و تأکید کرد که اسرائیل با هدف دفاع از خود^۱، از این حق برخوردار است که لبنان را مورد حمله قرار دهد (B.Bottoms, 2009, p. 41).

چند سطر اخیر، مثال خوبی از کاربرد فلسفه جنگ^۲ و به خصوص جنگ اخلاقی در بین کشورهاست. یکی از مهم‌ترین و بحث‌برانگیزترین این اظهارات، ادعای نخست‌وزیر اسرائیل، بنیامین نتانیاهو، درباره اخلاقی بودن جنگ صهیونیست‌ها علیه فلسطین است که بازتاب گسترده‌ای در بین رسانه‌های خبری و تحلیلی جهان داشته است. او معتقد است «نیروی دفاعی اسرائیل اخلاقی‌ترین ارتش دنیاست که علیه شنیع‌ترین و ظالم‌ترین گروه تروریستی جهان یعنی حماس - داعش^۳ می‌جنگد و آن را نابود می‌سازد» (Toi Staff, December 27, 2023: Turkey's)^۴.
(Erdogan Says Netanyahu Worse Than Hitler, Israel Running Nazi Camps)^۴.

وزیر دفاع اسبق اسرائیل، ایهود باراک^۵، در پی انتقادات گسترده و درخواست برای تحقیق درباره شلیک عمدی سربازان اسرائیلی به سمت غیرنظامیان در جنگ «سرب گداخته»^۶ یا جنگ غزه (۲۰۰۸-۲۰۰۹) و مشهور بین اعراب به کشتار غزه^۷، چنین موضعی را انتخاب کرد که «من از قواعد ارتش در عملیات نظامی اخیر حمایت می‌کنم. ما یک ارتش بیشتر نداریم که اخلاقی‌ترین ارتش دنیاست. از افسر بلندپایه گرفته تا سرباز عادی همگی مقید به اصول اخلاقی هستند. من به‌عنوان وزیر دفاع اسرائیل، همراه با ملت‌م حمایت کامل خود را از نیروی دفاعی اسرائیل، ارزش‌ها و ضوابط آن اعلام می‌کنم» (Yaakov Katz, Mars 30, 2009: After Damning Claims)^۸.
(Refuted, Barak Says IDF Most Moral Army in World)^۸.

در یکی از بحث‌برانگیزترین اظهارات سران رژیم صهیونیستی و بعد از شهادت خبرنگار

1. Self-Defense

2. Philosophy of War

۳. نخست‌وزیر اسرائیل، حماس را با داعش مقایسه می‌کند درحالی‌که حماس منتخب سیاسی مردم فلسطین و حامی آزادی سرزمین فلسطین است.

4. <https://www.timesofisrael.com/turkeys-erdogan-says-netanyahu-worse-than-hitler-israel-running-nazi-camps/>

5. Ehud Barak

6. Cast Lead

۷. مجزره غزه.

8. <https://www.jpost.com/israel/after-damning-claims-refuted-barak-says-idf-most-moral-army-in-world>

فلسطینی، یاسر مرتجی^۱ در ۶ آوریل ۲۰۱۸ در نزدیکی مرز غزه، سیاست‌مدار اسرائیلی، آویگدور لیبرمن^۲، در توجیه هدف قرار دادن اهالی رسانه می‌گوید «ارتش اسرائیل اخلاقی‌ترین ارتش در کل جهان است... زمانی که ما برای دفاع از خود اقدام می‌کنیم، همه شروع به گریه و زاری می‌کنند. ما باید محکم و قاطع ادامه دهیم». لیبرمن در پاسخ به این پرسش که چرا سربازان اسرائیلی فردی را که لباس آبی خبرنگاری دارد، هدف قرار می‌دهند، می‌گوید «موارد بسیاری وجود داشته است که اعضای حماس با لباس مبدل خبرنگاری در میان معترضان مخفی شده‌اند. بنابراین، ما ریسک نمی‌کنیم» (Almog Ben Zikri, April 8, 2018: Israel Defense Chief:)^۳ (Anyone Who Flies Drones Over IDF Soldiers Puts Himself at Risk).

او در مصاحبه دیگری با رادیو ملی اسرائیل (کان)^۴ اظهار داشت «هیچ‌کس در نوار غزه مصون نیست. همه فلسطینی‌های غزه با حماس در ارتباط هستند. همه از حماس حقوق می‌گیرند. آن‌هایی که سعی می‌کنند ما را در نزدیکی مرز به چالش بکشند و از مرز عبور کنند، وابسته به شاخه نظامی حماس هستند» (MEE and Agencies, April 9, 2018: 'No Innocent People in)^۵ (Gaza' says Israeli Defense Minister).

وی در موردی مشابه، پس از انتشار ویدئویی از شلیک مستقیم سرباز اسرائیلی به یک فلسطینی در آوریل ۲۰۱۸ در غزه گفت «نیروی دفاعی اسرائیل، اخلاقی‌ترین ارتش جهان است، اما بی‌شک شما وقتی در جبهه نبرد با دشمن و زیر فشار استرس هستید، تخلیه هیجان و فشار قابل درک است». اشاره لیبرمن به سربازی است که بعد از اصابت تیر به فلسطینی، فریاد خوشحالی سر می‌دهد (Mee Staff, November 15, 2018: Five Of Avigdor Lieberman's)

۱. روزنامه‌نگار و عکاس فلسطینی که در ۶ آوریل ۲۰۱۸، هدف تیراندازی سربازان اسرائیلی قرار گرفت و در بیمارستان درگذشت.

2. Avigdor Lieberman

3. <https://www.haaretz.com/israel-news/2018-04-08/ty-article/.premium/lieberman-anyone-who-flies-drones-over-idf-soldiers-endangers-himself/0000017f-db72-d3ff-a7ff-fbf28ce80000>

4. KAN

5. <https://www.middleeasteye.net/news/no-innocent-people-gaza-says-israeli-defence-minister>

۱. (Worst Outbursts as Israel's Defend Minister)

در واقع، سران رژیم صهیونیستی اطلاق اصطلاح اخلاقی‌ترین ارتش جهان به اسرائیل را مرتبط با حفظ ارزش‌های انسانی توسط نظامیان خود می‌دانند. نفتالی بنت، سیاست‌مدار صهیونیست، در سال ۲۰۱۶ و در دوران تصدی وزارت آموزش، در سخنانی به مناسبت روز استقلال اسرائیل، با اشاره به اخلاق و ارزش‌های انسانی اسرائیل این‌گونه ادعا می‌کند که «ارتش ما هزینه سنگینی بابت حفظ و رعایت ارزش‌های خود پرداخته است».

منظور بنت، تلفات ارتش در جنگ با شبه‌نظامیان حماس و جهاد است. او سپس ادامه داد «هیچ‌کس حق ندارد اخلاق و هنجارهای بشردوستانه را به ملت ما گوشزد کند». این اظهارات در واکنش به بحران دودستگی در ارتش در پی کشته شدن یک فلسطینی بدون سلاح توسط یک سرباز ارتش بوده است (Toi Staff, May 12, 2016: Bennett: let's Stop the Festival of Self-Flagellation).^۲

افزون‌براین، سند منشور اخلاقی نیروی دفاعی اسرائیل، «این رژیم سیاسی را به‌عنوان واحد سیاسی متشکل از مذاهب، ملیت‌ها و اقوام گوناگون معرفی می‌کند که رنگ و مذهب مردمانش تفاوتی در جایگاه شهروندی‌شان ندارد. بنابراین، مسلمانان و اعراب شهروند اسرائیل، شایسته همان دفاع و حفاظت هستند که یهودیان ساکن در اسرائیل». بخشی از سند درباره چگونگی رفتار سربازان در میدان نبرد تأکید می‌کند که «سربازان مجاز به استفاده از سلاح خود علیه غیرنظامیان یا زندانیان نیستند و باید هر آنچه را لازم است برای حفاظت از جان، زندگی و شرافت آن‌ها انجام دهند» (IDF's code of Ethics).^۳ این تصویرسازی از خود^۴ به پیش از تشکیل رژیم سیاسی اسرائیل، زمانی که جمعیت‌های پراکنده‌ای از یهودیان حوالی فلسطین و سوریه عثمانی زندگی می‌کردند و با عنوان «یه‌شو»^۵ خوانده می‌شدند، بازمی‌گردد. هسته‌های اولیه نظامی یهودیان حوالی

1. <https://www.middleeasteye.net/news/five-avigdor-liebermans-worst-outbursts-israels-defence-minister>

2. <https://www.idf.il/en/mini-sites/our-mission-our-values/#:~:text=We>

3. <https://idf.il/en/mini-sites/our-mission-our-values>

4. Self-Portray

5. Zionist Yishuv

به مکان‌های زیست یهودیان در سرزمین فلسطین پیش از اعلام موجودیت اسرائیل گفته می‌شود.

سال ۱۹۲۰ با عنوان «هاگانا»^۱ که به آرمان صهیونیسم وفادار بودند و علیه اعراب و گاه علیه انگلستان می‌جنگیدند، وظیفه حفاظت از یهودیان را برعهده داشتند. مهم‌ترین دکتترین اخلاقی نظامیان یهودی (پیش از تشکیل اسرائیل و بعد از آن) بنا بر ادعای خودشان، دکتترین «پاکی در ارتش»^۲ است (Khalidi, 2010, p. 6).

با وجود چنین اظهاراتی، رژیم صهیونیستی در جنگ‌های اخیر خود با گروه‌های مقاومت، بنا بر گزارش‌های حقوق بشری، مرتکب جنایات جنگی و تجاوز به حقوق غیرنظامیان شده است. بنا بر گزارش عمر شکیر^۳، نماینده دیده‌بان حقوق بشر^۴ در امور فلسطین و اسرائیل، دولت اسرائیل به هیچ‌وجه پایبند حکم لازم‌الاجرای دیوان بین‌المللی دادگستری^۵ مبنی بر توقف نسل‌کشی و اجازه ورود کمک‌های بشردوستانه به غزه نبوده و با قرار دادن ۲ میلیون و ۳۰۰ هزار فلسطینی ساکن غزه در وضعیت قحطی کامل، ایشان را به سمت خطر جدی سوق داده است. دولت اسرائیل به راحتی حکم دیوان بین‌المللی را نادیده گرفته و حتی در برخی جهات با افزایش فشار، موانع بیشتری برای ورود کمک‌های بین‌المللی به غزه ایجاد کرده است (The Hague, February 26, 2024: Israel Not Complying With World Court Order in Genocide Case).^۶

بر اساس گزارش سخن‌گوی یونیسف^۷، «نوار غزه خطرناک‌ترین نقطه جهان برای کودکان است و روزبه‌روز این واقعیت وحشتناک وخیم‌تر می‌شود (December 19, 2023: UNICEF Geneva)». (Palais Briefing Note- Gaza: The World's Most Dangerous Place to be a Child).^۸ به گزارش مرکز المیزان^۹، در ۱۰۰ روز جنگ اسرائیل علیه غزه، ارتش صهیونیستی به‌طور

1. Hagana

شبه‌نظامیان یهودی وفادار به ایدئولوژی صهیونیسم که در سال ۱۹۲۰ این نهاد را تشکیل دادند.

2. Purity of Arms

3. Omar Shakir

4. Human Rights Watch

5. The International Court Of Justice

6. <https://www.hrw.org/news/2024/02/26/israel-not-complying-world-court-order-genocide-case>

7. UNICEF

8. <https://www.unicef.org/press-releases/unicef-geneva-palais-briefing-note-gaza-worlds-most-dangerous-place-be-child>

۹. مرکز المیزان لحقوق الانسان، نهاد غیردولتی مستقلی است که از سال ۱۹۹۹ در غزه پایه‌گذاری شد و اهداف آن حمایت از حقوق قربانیان جنگ و تأمین زندگی اجتماعی و اقتصادی آنان است.

متوسط روزانه ۲۵۰ فلسطینی را در غزه کشته؛ تلفات روزانه‌ای که از تمام جنگ‌های قرن ۲۱ بیشتر بوده است. در این ۱۰۰ روز اسرائیل از هر ۱۰۰ فلسطینی، یک نفر را کشته و از هر ۱۰۰ فلسطینی ۲ نفر را به شدت مجروح ساخته است. هزاران فلسطینی، مرده یا زنده زیر آوار گیر کرده‌اند و صدها جان‌باخته در معرض پوسیدن قرار دارند. این در حالی است که اسرائیل اجازه ورود نیروهای امداد به مناطق جنگ‌زده را نمی‌دهد. در این مدت (از ۷ اکتبر ۲۰۲۳ تا ۱۲ ژانویه ۲۰۲۴) ارتش اسرائیل ۲۳۸۴۳ نفر را کشته و ۶۰۳۱۷ نفر را مجروح کرده است. بنا بر آمار دفتر رسانه‌ای دولت فلسطین، در بین کشته‌شدگان ۱۰۴۰۰ کودک، ۷۱۰۰ زن، ۳۳۷ نفر کادر درمان، ۴۵ نفر از کادر دفاع مدنی و ۱۱۷ خبرنگار بوده‌اند (January 14, 2024: 100 Days of Ongoing Genocide in Gaza amid the International Community's Failure to Protect Palestinians).^۱

با وجود چنین فجایع جنگی از سمت رژیم صهیونیستی، چگونه می‌توان از ارتش اخلاقی و عملیات نظامی قانونی صحبت کرد؟ این تحقیق به عنوان تلاشی برای فهم منطق رژیم صهیونیستی و متحدان غربی‌اش در به کار بردن مفهوم «جنگ اخلاقی» و واکاوی و نقد استدلال‌های حقوقی، اخلاقی و فلسفی ایشان است. گفتنی است از نگاه نگارندگان، رژیم صهیونیستی، اشغالگر سرزمین فلسطین و متجاوز به حقوق فلسطینیان است و اشاره به واژه «اسرائیل» در متن مقاله مطلقاً به معنی به رسمیت شناختن چنین کشوری نیست و تنها اشاره به نام استعاری این رژیم مجعول در محیط بین‌المللی است.

۱. مبانی نظری

۱.۱. جنگ‌های قانونی

۱.۱.۱. حقوق بین‌الملل عرفی^۲

حقوق بین‌الملل با نگاه به عملکرد دولت‌ها در مواجهه با یکدیگر، سعی در تبیین حقوقی جنگ دارد. حقوق بین‌الملل عرفی به معنای «رویه عمومی و مداوم از سوی دولت‌ها با هدف تبعیت از

1. <https://www.mezan.org/en/post/46357/100-days-of-ongoing-genocide-in-gaza-amid-the-international-community%27s-failure-to-protect-palestinians>
2. Customary International Law

قانون^۱ تعریف شده است و در جهان کنونی به‌عنوان مرجعی برای صدور احکام حقوقی تلقی می‌شود (Status of The International Court of Justice, Chapter II Article 38).^۲ با وجود برخی چالش‌ها^۳، حقوق بین‌الملل عرفی مبتنی بر اجماع عمومی (نه لزوماً همگانی یا جهانی) است. در خصوص نظریه جنگ عادلانه، بسیاری از اندیشمندان، اصل «تناسب حملات با تهدید» را به‌عنوان نمونه‌ای از اصول حقوق بین‌المللی عرفی مانند حلقه میانی حقوق توسل به زور^۴ و حقوق جنگ^۵ می‌دانند؛ زیرا این اصل، هم تصمیم شروع جنگ و هم چگونگی عملیات نظامی را مشخص می‌سازد (L. Kirgis, August 17, 2006: Some proportionality issues raised by (Israel's use of armed force in Lebanon)).^۶

۲.۱.۱. منشور سازمان ملل متحد^۷

ماده ۲(۴) منشور سازمان ملل بیان می‌کند «تمام اعضا باید در روابط بین‌الملل خود از هرگونه تهدید یا استفاده از زور علیه تمامیت ارضی یا استقلال سیاسی دیگران یا هرگونه عمل متناقض با هدف نهایی سازمان ملل خودداری کنند» (Article 2(4)- prohibition of threat or use of force in international relations).^۸ مقصود تدوین‌کنندگان منشور از انتخاب مفهوم «استفاده از زور»^۹ به‌جای «جنگ»^{۱۰}، غیرقانونی اعلام کردن هرگونه اقدام نظامی و نه تنها جنگ علیه کشور دیگر است. به‌طورکلی، ماده ۲(۴) نماینده ممنوعیت عمومی به کاربردن قوای نظامی علیه یک

1. Legal Obligation

2. <https://www.icj-cij.org/statute>

۱. در مقام نظریه، حقوق بین‌الملل عرفی به‌خوبی پرداخته شده است، اما در برخی جزئیات مانند تعریف «رویه» و «عمومی بودن» چالش‌هایی وجود دارد. در مورد مفهوم نخست یعنی «رویه»، بحث اصلی سر این موضوع است که کدام شواهد تاریخی قابلیت استناد حقوقی دارند و در مورد مفهوم دوم یعنی «عمومی بودن»، پرسش اصلی این است که چه میزان از گستردگی رویه مورد نظر، عمومی تلقی می‌شود.

4. Jus ad Bellum

5. Jus in Bello

6. <https://asil.org/insights/volume/10/issue/20/some-proportionality-issues-raised-israels-use-armed-force-lebanon>

7. United Nation Charter

8. <https://main.un.org/securitycouncil/en/content/purposes-and-principles-un-chapter-i-un-charter>

9. Use of Force

10. War

کشور است؛ البته منشور، دو استثنا برای آن قائل شده است. نخست، مجوز اقدام نظامی شورای امنیت سازمان ملل متحد پیرو بخش ۷ و دوم، حق ذاتی دفاع از خود پیرو ماده ۵۱.

الف. مجوز اقدام نظامی شورای امنیت سازمان ملل متحد پیرو بخش هفت

با در نظر گرفتن استثنای نخست، شورای امنیت سازمان ملل ممکن است ذیل بخش ۷ و با هدف «حفظ یا بازگرداندن صلح و امنیت بین‌المللی»، به دولتی مجوز به‌کارگیری نیروی نظامی را بدهد. این اجازه به دلیل اینکه در یکی از ارکان سازمان ملل تصویب شده، از مقبولیت عمومی برخوردار است و افزون‌بر دولت یادشده، ممکن است حمایت نظامی دیگر اعضا را نیز در پی داشته باشد Chapter VII, Action with respect to threats to the peace, breaches of the peace, and) (acts of aggression (Articles 39-51).

ب. حق ذاتی دفاع از خود پیرو ماده ۵۱

از آنجاکه مجوز اقدام نظامی از سوی شورای امنیت سازمان ملل به‌ندرت صادر می‌شود، ماده ۵۱ به‌عنوان مسیر قانونی در راستای دفاع از خود تلقی می‌شود. ماده ۵۱ بیان می‌کند:

«هیچ عاملی در منشور سازمان ملل متحد نمی‌تواند حق اساسی دفاع شخصی یا جمعی از خود در برابر حمله نظامی را نقض کند. این دفاع تا زمانی که شورای امنیت برای حفظ صلح و امنیت بین‌المللی اقدام لازم را انجام دهد، حق طبیعی کشور مورد حمله است. اعضا باید برای اقدام اساسی، ارزیابی لازم را به شورای امنیت گزارش کنند...» (Chapter VII, Article, 51).

۲.۱. جنگ عادلانه

نظریه «جنگ عادلانه» بر این ایده استوار است که ذات جنگ شر است، اما با رعایت برخی محدودیت‌ها می‌توان کاربردهای مشروع جنگ را به کار گرفت. این نظریه با دو پرسش اساسی

1. Authorized Action

2. <https://www.un.org/en/about-us/un-charter/chapter-7>

3. <https://www.un.org/en/about-us/un-charter/chapter-7>

درباره اخلاق جنگ و صلح روبه‌روست. نخست اینکه، چه زمانی به‌صورت اخلاقی و قانونی مجاز به شرکت در جنگ هستیم و دوم اینکه، چه اصول و ضوابطی را هنگام جنگ باید رعایت کنیم؟ (Just war; Definition & Introduction).^۱

به‌طورکلی، مجموع تاریخچه جنگ عادلانه که ریشه‌های مسیحی و فلسفی دارد، همراه قانون بین‌الملل عرفی و منشور سازمان ملل، رویه‌ای ساخته است که با عنوان «سنت جنگ عادلانه»^۲ از آن یاد می‌شود. سنت جنگ عادلانه سه مرحله را دربرمی‌گیرد؛ نخست، حقوق توسل به زور که شرایطی را تعیین می‌کند که یک دولت ممکن است متوسل به جنگ شود. دوم، حقوق جنگ که وضعیت مورد قبول در جنگ را توصیف می‌کند. سوم، حقوق پس از جنگ^۳ که وظایف و حقوق طرفین درگیر پس از جنگ را شرح می‌دهد.

۲. مفاهیم مورد استفاده رژیم صهیونیستی در تبیین جنگ عادلانه

در بخش پیش کوشیدیم نگاهی گذرا به تاریخچه مفهوم جنگ اخلاقی و جنبه‌های فلسفی آن داشته باشیم و اصول منشور سازمان ملل درباره قانونمند بودن جنگ را بررسی کنیم. این مقدمه نه‌چندان کوتاه به ما کمک می‌کند تا درک کامل‌تری از مفهوم جنگ اخلاقی داشته باشیم. همچنین، گفته شد که چگونه اسرائیل با ادعای برخورداری از ارتش اخلاقی و رویکرد بشردوستانه نسبت به جنگ با فلسطینی‌ها، سعی دارد از زیر بار مسئولیت کشته شدن هزاران فلسطینی و غیرنظامی شانه خالی کند. مبنای چنین ادعایی از سمت سران رژیم صهیونیستی، استفاده از برخی مفاهیم و کلیدواژه‌های حقوقی و سیاسی مانند «دفاع از خود» و «مبارزه علیه تروریسم» در راستای توجیه نسل‌کشی ارتش رژیم در فلسطین اشغالی به‌خصوص نوار غزه است. در این بخش از پژوهش می‌کوشیم تعدادی از مهم‌ترین این مفاهیم را به‌تفصیل توضیح دهیم.

۱.۲. اصل دفاع از خود

غرض ابتدایی تدوین‌کنندگان قانون جنگ عادلانه از ارسطو و سیسرو گرفته تا رالز^۴ و والزر این

1. <https://www.carnegiecouncil.org/explore-engage/key-terms/just-war>

2. Just War Tradition

3. Jus post bellum

4. John Rawls

فیلسوف لیبرال آمریکایی که نظریات او در فلسفه سیاسی و فلسفه اخلاق شناخته شده است.

بوده است که با تعیین معیار مشخص و جهانی فارغ از تأثیر و تأثرات زمان و مکان، رفتار دولت‌ها در میدان نبرد توجیه شود. برای مثال، وقتی از مفهوم «دفاع از خود» صحبت می‌کنیم، اشاره به جنگی داریم که طبق حقوق بین‌الملل برای محافظت از تمامیت ارضی و استقلال سیاسی کشور آغاز شده باشد. در نگاه نخست، این اصل چنان بدیهی و قابل تشخیص است که می‌توانیم به واسطه آن میان جنگ‌های عادلانه (مشروع) و ناعادلانه تمایز قائل شویم؛ دولت‌های آغازگر جنگ نامشروع را متجاوزگر و دولت‌های درگیر جنگ عادلانه را مستحق بخوانیم، اما زمانی که وارد پیچیدگی‌های عرصه نظریه‌پردازی به خصوص در حوزه جنگ می‌شویم، درک و نگاه پیشینی ما بر فهم و به‌کارگیری اصل «دفاع از خود» به شدت تأثیر می‌گذارد. اسرائیل همواره مدعی است حملات خود علیه غزه یا لبنان را با هدف دفاع از خود انجام داده است. به نظر رژیم صهیونیستی، بعید است هنوز کسی در راکت‌اندازی شبه‌نظامیان حماس و جهاد اسلامی علیه مواضع نظامی و غیرنظامی اسرائیل مردد باشد. سال‌هاست که عملیات خراب‌کاری، انتحاری و حملات چریکی پراکنده از سمت نوار غزه علیه شهروندان اسرائیل در جریان است و این جنایات بر کسی پوشیده نیست (Sam Rosen, 28 May, 2021; Understanding the Recent Conflict in Gaza).^۱

پس اگر این گزاره را بپذیریم که تروریست‌ها در پی نامنی هستند، آیا بدیهی نیست که اسرائیل برای دفاع از موجودیت خود و جان و مال شهروندانش علیه حماس، جهاد اسلامی و حزب‌الله دست به اقدام نظامی بزند؟ این پرسش، نخستین و مهم‌ترین استدلال صهیونیست‌ها در حمله به غزه یا جنوب لبنان یا کرانه باختری است. در سال ۲۰۲۱، در پی حملات هوایی اسرائیل به نوار غزه و انتقادات بین‌المللی نسبت به این رفتار اسرائیل، نتانیا‌هو بیان کرد «ما هر کاری می‌کنیم تا نظم، آرامش و امنیت مردم و بازدارندگی را بازگردانیم. فکر می‌کنم هر کشوری باید از خود دفاع کند و این حق طبیعی دفاع از خود است» (Melisa Quinn, May 16, 2021; Netanyahu Defends).^۲

دفاع از خود در برابر تروریست‌ها به‌عنوان حق طبیعی و قانونی از سمت حقوق بین‌الملل برای

1. <https://www.aipac.org/resources/understanding-the-recent-conflict-in-gaza-dhlfm-95x1k-fkphm?format=amp>

2. <https://www.cbsnews.com/news/benjamin-netanyahu-israel-gaza-airstrikes-face-the-nation/>

اسرائیل به رسمیت شناخته شده است. مفهومی که صهیونیست‌ها و کشورهای غربی برای توجیه اخلاقی و حقوقی جنگ‌های اخیر خود داشته‌اند، استناد به تروریسم بوده است. از نظر ایشان، گروه‌هایی مانند حماس، جهاد و حزب‌الله مصداق بارز تروریسم هستند و هیچ منطق موجهی جز جنگ برای برخورد با آن‌ها وجود ندارد. بنیامین نتانیا‌هو در سخنرانی سالانه خود در مجمع عمومی سازمان ملل در سال ۲۰۱۶، ۱۸ بار از واژه ترور و مشتقات آن مانند تروریسم و تروریست استفاده کرد.^۱ همچنین، در سخنرانی خود در سال ۲۰۱۴ در مجمع عمومی سازمان ملل، ۱۴ بار از واژه ترور و مشتقات آن استفاده کرد.^۲

گالانت^۳، وزیر دفاع کنونی اسرائیل در پی تبادل آتش با حزب‌الله لبنان، در دیدار با فرماندهی نیروی نظامی اسرائیل گفت «ما جنگ نمی‌خواهیم، اما آماده‌ایم تا از مردم خود، سربازان و سرزمینمان دفاع کنیم». او با رویکردی ستیزه‌جویانه ادامه داد «ما لحظه‌ای در استفاده از تمام قدرت خود تعلل نخواهیم کرد تا متر به متر لبنان و حزب‌الله را هدف قرار دهیم و لبنان را به عصر حجر بازگردانیم» (Yonah Jeremy, August 8, 2023; Israel Will Attack 'Every Meter' of) (Lebanon in Self-Defense - Gallant;^۴

۲.۲. اصل تمایز^۵

اصل تمایز به‌عنوان قاعده عرفی^۶ حقوق بین‌الملل بشردوستانه، تفاوت اساسی میان افرادی که در جنگ کشته می‌شوند، قائل است. این اصل تمام افراد را در دو گروه کلی جای می‌دهد؛ نظامیان و شهروندان. نظامیان شامل تمام افسران نظامی به‌جز کادر درمان و مبلغان مذهبی می‌شود و در مقابل، شهروندان شامل افرادی هستند که مشارکتی در اقدامات نظامی ندارند. بر اساس این اصل، تنها نظامیان قابل هدف‌گیری مستقیم هستند. ماده ۴۸ پروتکل^۷ صراحت دارد تمام طرف‌های

1. <https://www.haaretz.com/israel-news/2018-09-27/ty-article/full-text-benjamin-netanyahu-2018-un-general-assembly-speech/0000017f-e80f-d97e-a37f-ff6f084a0000>

2. <https://www.timesofisrael.com/full-text-of-netanyahus-speech-at-the-un-general-assembly/>

3. Yoav Gallant

4 <https://www.jpost.com/israel-news/defense-news/article-754050>

5. Distinction

6. Customary Rule

7. Additional Protocol 1

پروتکل الحاقی ۱۹۷۷ به کنوانسیون ژنو در رابطه با محافظت از قربانیان جنگ.

جنگ باید همیشه میان شهروندان و نظامیان (جنگجویان) و میان اهداف غیرنظامی^۱ و نظامی تفاوت قائل باشند. در نتیجه، تنها علیه اهداف نظامی عملیات^۲ انجام دهند (Protocol Additional to the Geneva Conventions of 12 August 1949, and Relating to the Protection of Victims of International Armed Conflicts (Protocol I), 8 June 1977. Part IV: Civilian population-Section I - General protection against effects of hostilities- Chapter I - (Basic rule and field of application: Article 48 - Basic rule^۳).

اینجا، دو استثنای کلی در رابطه با تفاوت بین شهروندان و نظامیان وجود دارد. نخست اینکه، شهروند از هدف‌گیری مستقیم مصون است، اما می‌تواند مصونیت^۴ خود را از دست بدهد. اگر شهروند در فعالیت‌های خصمانه علیه دشمن همکاری داشته باشد، می‌تواند مورد هدف قرار بگیرد، اما به محض آنکه فعالیت خود را رها کند، مصونیتش بازمی‌گردد (Part IV: Civilian population - section - General protection against effects of hostilities - Chapter II - Civilians and civilian population: Article 51 - Protection of the civilian population^۵).

دوم اینکه، اگر سربازی بر اثر جراحت یا اسارت توان رزم خود را از دست بدهد، از هر نوع حمله مصون خواهد ماند (Part III: Methods and means of warfare - Combatant and prisoner - of war status - Section I - Methods and means of warfare: Article 41 - Safeguard of an enemy hors de combat^۶). این دو استثنا نشان می‌دهد که تهدید نظامی ایستا^۷ و همیشگی نیست و مصونیت حقوقی باید با وضعیت جنگی هماهنگ باشد. به عبارت دیگر، شهروندان عموماً تهدید مستقیم علیه نیروی مقابل تلقی نمی‌شوند. از این رو از اینکه مورد هدف قرار بگیرند، در امان‌اند، اما به محض اینکه سلاح دست گیرند، مصونیت خود را از دست می‌دهند. در مقابل، سربازان تهدید هستند و مصونیت ندارند، اما اگر شرایط به گونه‌ای باشد که ایشان دیگر تهدید نباشند، نباید مورد حمله قرار بگیرند (Trumbull, 2023, p. 48).

با وجود تصریح حقوق بین‌الملل مبنی بر تفاوت نظامیان و غیرنظامیان، صهیونیست‌ها در

1. Civilian Objects

2. Operation

3. <https://ihl-databases.icrc.org/en/ihl-treaties/api-1977>

4. Immunity

5. <https://ihl-databases.icrc.org/en/ihl-treaties/api-1977/article-51?activeTab=undefined>

6. <https://ihl-databases.icrc.org/en/ihl-treaties/api-1977/article-41?activeTab=undefined>

7. Static

عملیات «کشتار هدفمند»^۱، تفاوت خاصی بین نظامیان و غیرنظامیان قائل نشده‌اند. همان‌طور که از عنوان عملیات انتظار می‌رود، هیچ نوع حمله نظامی گسترده با تلفات بالا در کار نیست و بیش از هر چیز صدمه جدی علیه یک هدف خاص مهم است. بنابراین، از نظر صهیونیست‌ها، این مجموعه عملیات، ترور علیه تروریسم تلقی می‌شود و تنها عاملی که باعث تمایز آن با تروریسم می‌شود، استناد به اصل «دفاع از خود» است. نیروهای اسرائیلی در عملیات شناسایی، مکان‌یابی و سپس ترور سوژه‌های فلسطینی با ابزاری مانند پهپاد، بالگرد یا بمب‌گذاری به هدف خود می‌رسند. تنها در پی خیزش انتفاضه و در پاییز ۲۰۰۲، ۵۰ غیرنظامی فلسطینی به همراه ۸ شبه‌نظامی به این طریق کشته شدند. در کشورهای همسو با مقاومت فلسطین مانند لبنان، عراق و سوریه هم این عملیات بارها تکرار شده است (David, 2003, p. 111).

این مجموعه عملیات «کشتار هدفمند» ممکن است مصداق مفهوم ترور یا قتل^۲ تلقی شود که از نظر حقوق بین‌الملل غیراخلاقی است. همچنین، ترور فلسطینی‌های مظنون برای صهیونیست‌ها پیشگیری از فجایع بزرگ‌تر است، اما نزد افکار عمومی مذموم است. با این حال، صهیونیست‌ها معتقدند حقوق بین‌الملل تنها دو وضعیت صلح و جنگ را به رسمیت می‌شناسد، اما این دوگانه جنگ/صلح برای اسرائیل معنا ندارد تا بخواهد بر اساس آن عمل کند. اسرائیل در جنگ با کشور دیگر نیست، اما در صلح هم نیست، بلکه در وضعیت منازعه و خصومت طولانی با فلسطینی‌هاست (Tim Winter, August 19, 2001: The Nation: Terminator: Making Rules)^۳ (in the World between War and Peace).

طبق حقوق بین‌الملل، «کشتار هدفمند» باید تنها علیه نظامیان به کار گرفته شود و قتل فردی یا دسته‌جمعی شهروندان با استناد به اصل «دفاع از خود» پذیرفته نیست (Protocol Additional to the Geneva Conventions of 12 August 1949, and Relating to the Protection of Victims of International Armed Conflicts (Protocol I), 8 June 1977. Part IV: Civilian population-Section I - General protection against effects of hostilities- Chapter I - Basic rule and field of application: Article 48 - Basic rule & Article 51 - Protection of the Civilian Population)^۴. همچنین، پاسخ به این پرسش مهم است که چرا عملیات

1. Targeted Killing

2. Assassination

3. <https://www.nytimes.com/2001/08/19/weekinreview/the-nation-terminator-making-rules-in-the-world-between-war-and-peace.html>

4. <https://ihl-databases.icrc.org/en/ihl-treaties/api-1977>

شهادت طلبانه جوانان فلسطینی علیه اهداف نظامی و غیرنظامی اسرائیل در اعتراض به اشغالگری غیرقانونی کرانه باختری و نوار غزه، تروریسم تلقی می‌شود، اما عملیات «کشتار هدفمند» با مختصات ضد حقوق بشری و علیه غیرنظامیان، تروریسم نیست؟ رژیم صهیونیستی در پاسخ به چرایی «کشتار هدفمند» دو نکته را مطرح می‌کند. نخست اینکه، اساساً نظامیان^۱ چه کسانی هستند؟ درست است که فلسطینی‌ها کشور و دولت مستقلی به معنای متعارف ندارند و نیز از ارتش به معنای گروهی از نظامیان متحدالشکل برخوردار نیستند، اما آنچه مهم است این است که آیا فلسطینی‌ای که مورد حمله قرار گرفته، تهدیدی علیه امنیت ملی اسرائیل بوده است یا نه؟ اگر تهدید بوده، پس نظامی هم بوده، اگرچه یونفرم نداشته است. از آنجاکه بسیاری از اهداف حملات اسرائیل از اعضای گروه‌های شبه‌نظامی بوده‌اند، طبیعی است که به هدف مشروع شلیک مستقیم تبدیل شده‌اند.

نکته دوم اینکه، عملیات «کشتار هدفمند» می‌تواند تا حدودی خارج از قواعد بین‌الملل یا برخلاف انتظار افکار عمومی باشد، اما نیروهای دفاعی اسرائیل ادعا می‌کنند در انجام دادن آن، نهایت مهارت در ابزار و مراقبت از جان غیرنظامیان را به کار می‌گیرند. در فوریه ۲۰۰۲، مناخیم فینکلشتین^۲، رئیس دادرسی نیروی دفاعی اسرائیل^۳، سه شرط را برای عملیات «کشتار هدفمند» مطرح کرد. نخست اینکه، تروریست پیش از کشته شدن باید درخواست بازداشت^۴ را نادیده گرفته باشد. دوم، نیروهای اسرائیل تلاش خود را برای دستگیری تروریست انجام دهند، ولی موفق نشوند و سوم، کشتار باید با هدف ایمن نماندن و جلوگیری از حمله مجدد تروریست باشد نه با نیت انتقام یا جبران ناکامی گذشته (IDF, Gdeon Alon & Amos Harel, February 4, 2002: lawyers set Conditions for Assassination policy)^۵.

این سه شرط اخیر بیش از آنکه کارکرد اخلاقی برای رژیم صهیونیستی داشته باشد، در سطح ادعا و نظر قابل بررسی است؛ زیرا شهروند فلسطینی که از نظر اسرائیل عملیات تروریستی انجام

1. Combatants
2. Menachem Finkelstein
3. The Judge advocate General of the Israeli Defense Forces
4. Arrest
5. <https://www.haaretz.com/2002-02-04/ty-article/idf-lawyers-set-conditions-for-assassination-policy/0000017f-ea1a-da9b-a1ff-ee7f924a0000>

می‌دهد، از نظر هم‌میهنانش برای آزادی وطن می‌جنگد. بنابراین، هشدار پیش از کشتن چه معنایی برای او دارد درحالی‌که بنا بر حقوق بین‌الملل، اسرائیل اشغالگر کرانه باختری و غزه شناخته شده و مسئول مستقیم برآمدن جنیث‌های مقاومت است؛ ضمن اینکه گزارش‌های نهادهای حقوق بشر، واقعیتی خلاف اظهارات سران رژیم صهیونیستی در عملیات «کشتار هدفمند» را نشان می‌دهند. بر اساس گزارش دیده‌بان حقوق بشر اروپا-مدیترانه^۱، ارتش صهیونیستی از ۷ اکتبر ۲۰۲۳، بعد از آغاز جنگ، از پهپادهای کوچک و کوادکوپترها برای هدف قرار دادن مستقیم فلسطینی‌ها استفاده کرده است. هدف عمده در استفاده از این پهپادها به‌عنوان سلاح در ارتش‌های دیگر، جلوگیری یا کاهش تلفات انسانی است، اما اسرائیل به‌عمد از این ابزار برای کشتار شهروندان فلسطینی در نوار غزه استفاده می‌کند. به گزارش این مرکز حقوق بشر غیرانتفاعی، ارتش اسرائیل با هدف قرار دادن مستقیم^۲ شهروندان غیرمسلح به‌منظور کشتن آن‌ها در پناهگاه‌ها، خیابان‌ها، بیمارستان‌ها و مراکز پرجمع، از این ابزار استفاده کرده است. این در حالی است که این شهروندان هیچ نوع تهدیدی نداشتند و در هیچ عملیات نظامی‌ای شرکت نکرده بودند. این نهاد حقوق بشری با اشاره به چندین پرونده ترور فلسطینیان، به کشتار ۵۰ فلسطینی و مصدومیت شمار دیگر در خیابان الرشید در تاریخ ۱۱ ژانویه ۲۰۲۴ اشاره می‌کند که جمعیت بسیاری برای دریافت کمک‌های غذایی سازمان ملل دور کامیون‌ها جمع شده بودند. گزارش‌ها اثبات می‌کنند که حداقل شش مورد کشتار بی‌شمار فلسطینیان با همین شیوه اتفاق افتاده است (February, 19, 2024; Gaza: Israel Systematically Uses quadcopters to Kill Palestinians from a Close Distance).^۳

با وجود ادعای اخلاقی بودن عملیات نظامی اسرائیل، همچنان حجم بالای تلفات غیرنظامیان مورد سؤال است. حتی اگر بپذیریم رژیم صهیونیستی تنها با هدف خلع سلاح نیروی نظامی حماس و با استناد به اصل دفاع از خود، عملیات نظامی در غزه را آغاز کرده است، عملکرد نیروی نظامی به‌عنوان اخلاق هنگام جنگ باید طبق مقررات بین‌المللی رعایت شود. اسرائیل نه تنها در جنگ غزه، بلکه در حمله به لبنان و جنگ اخیر با حماس، همواره این رویه را دنبال کرده است؛ چنان‌که

1. Euro-Med Human Rights Monitor

2. Sniping

3. <https://euromedmonitor.org/en/article/6166/Gaza:-Israel-systematically-uses-quadcopters-to-kill-Palestinians-from-a-close-distance>

در جنگ جاری پس از عملیات طوفان الاقصی، تا تاریخ ۳ فوریه ۲۰۲۵، دست‌کم بیش از ۶۱۰۰۰ فلسطینی در غزه و بیش از ۹۰۰ فلسطینی در کرانه باختری کشته و در مجموع، بیش از ۱۱۸۰۰۰ نفر مجروح شده‌اند (AJLabs, March 29, 2024; Israel-Gaza War in Maps and Charts: Live Tracker).^۱ این آمار نشان‌دهنده رخ دادن یکی از بزرگ‌ترین فجایع انسانی در غزه به دست رژیم صهیونیستی است.

هم‌پوشانی‌های زیادی میان اصل تمایز و نظریه دفاع از خود وجود دارد. نخست اینکه، اصل تمایز مبتنی بر این ایده است که تمام افراد بالذات از حق مصونیت در برابر حمله دشمن برخوردارند مگر اینکه آگاهانه این حق را کنار بگذارند. مصونیت شهروندان یک امتیاز ویژه^۲ در جنگ نیست، بلکه برآمده از پایه‌ای‌ترین حقوق بشر است. نظامیان با پیوستن به ارتش و اسلحه به دست گرفتن، چنین مصونیتی را کنار گذاشته‌اند. درحالی‌که ممکن است برخی افراد مجبور به عضویت در ارتش شده باشند، ثبت‌نام در نیروی نظامی عموماً مستلزم اقدام اختیاری^۳ و داوطلبانه^۴ است. دوم اینکه، اصل تمایز مانند دفاع از خود مبتنی بر مسئولیت تهدید علیه دیگری است. نظامیان به این دلیل مورد حمله قرار می‌گیرند که مانند شهروندان فعال در اقدامات نظامی، تهدید نسبت به دشمن تلقی می‌شوند. درحالی‌که شهروندان ممکن است سطح متفاوتی از تهدیدات پراکنده را روانه دشمن کنند، نظامیان به‌عنوان بخشی از یک سازمان یکدست، عملاً موجودیت طرف دیگر جنگ را به چالش می‌کشند. زمانی که افسران نظامی به دلیل ناتوانی یا دستگیری، دست از جنگ بکشند، مصونیت خود را به‌عنوان شهروند عادی به دست می‌آورند.

۳.۲. اصل تناسب حمله با تهدید^۵

بنا بر اصل تمایز، شهروندان نباید هدف مستقیم حمله دشمن قرار بگیرند، اما «حقوق بین‌الملل بشردوستانه»^۶ احتمالاً به خطر افتادن جان شهروندان را در نظر می‌گیرد. در بسیاری از مخاصمات،

1. <https://www.aljazeera.com/news/longform/2023/10/9/israel-hamas-war-in-maps-and-charts-live-tracker>

2. Special Privilege

3. Deliberate

4. Voluntary

5. Principle of Proportionality (PP)

6. International Humanitarian Law (IHL)

تعداد بی‌شماری^۱ از تلفات، شهروندان هستند. در طول یک سده اخیر، به دلیل استفاده گسترده از جنگ‌افزارهای نظامی، تسلیحات کشتار جمعی و افزایش جمعیت شهروندان، نسبت کشته شدن شهروندان به نظامیان به شدت رو به افزایش بوده است. با اینکه آمار تلفات غیرنظامیان (شهروندان) همواره مورد اختلاف^۲ بوده است، مطالعات زیادی نشان می‌دهد که بالغ بر ۵۷ درصد کشته‌شدگان در جنگ‌های اخیر سراسر جهان، شهروندان بوده‌اند (Fellmeth, 2008, p. 455). تعداد بالای تلفات غیرنظامیان به این معنا نیست که مردم بی‌گناه بیشتر مورد حمله قرار می‌گیرند که در این صورت نقض آشکار حقوق بین‌الملل بشردوستانه رخ می‌دهد، بلکه کشته شدن شهروندان با عنوان تلفات ثانوی^۳ و به صورت قانونی صورت می‌گیرد.

اصل «تناسب حمله با تهدید» به عنوان یکی از قوانین عرفی حقوق بین‌الملل بشردوستانه، در بخش ۵۱ پروتکل الحاقی^۱ تدوین شده است (Protocol Additional to the Geneva Conventions of 12 August 1949, and Relating to the Protection of Victims of International Armed Conflicts (Protocol I), 8 June 1977; Article 51 – Protection of the Civilian Population).

این اصل، حمله‌ای را که بنا بر پیش‌بینی^۴ موجب صدمات بی‌اندازه به جان و مال شهروندان شود، ممنوع اعلام می‌کند. این اصل برای ایجاد محدودیت در کاربرد قوای نظامی علیه طرف دیگر جنگ وضع شده است، اما به طور ضمنی کشته شدن اتفاقی^۵ غیرنظامیان بنا بر عقلانیت^۶ قابل قبول نظامی را تأیید می‌کند.

اصل «تناسب حمله با تهدید» دارای برخی نکات گفتنی است. نخست، این اصل پیش‌بینی میزان تلفات پیش از حمله را لازم می‌داند و استناد طراحان جنگ به تلفات ثانوی یا اتفاقی را نمی‌پذیرد. دوم، این اصل با وجود تأکید بر استفاده متناسب از قوای نظامی، محدودیت تلفات در یک حمله نظامی را مشخص نکرده است. بنابراین، میزان بالای تلفات غیرنظامی نمی‌تواند مصداق افراط یا زیاده‌روی در حملاتی باشد که به دنبال امتیازگیری در میدان نبرد هستند. از نظر طراحان

-
1. Disproportionate
 2. Disputed
 3. Collateral Damage
 4. Expected
 5. Incidental
 6. Rationale

عملیات، به هر میزان که هدف نظامی اهمیت بیشتر داشته باشد، تعداد بیشتری از نظامیان در معرض آسیب هستند (Dinstein, 2010, p. 131).

به صورت کلی، این درک بین رهبران صهیونیست وجود دارد که بازیگران خاورمیانه و همسایگان اسرائیل چشم به جنگ اسرائیل و غزه دوخته‌اند. پس باید برای آن‌ها این اصل یادآوری شود که نزاع با اسرائیل هزینه گزافی دارد. تساهل اسرائیل در پاسخ به عملیات نظامی شبه‌نظامیان می‌تواند حمل بر ضعف ارتش، ضربه به وجهه شکست‌ناپذیری اسرائیل و دعوت از رقبا برای دست‌کم گرفتن قدرت نظامی اسرائیل شود. هرگونه تجاوز به منافع اسرائیل باید با سخت‌ترین حملات پاسخ داده شود. از این رو پاسخ بازدارنده برای اسرائیل تبدیل به راهبرد نظامی شده است (Inbar & Shamir, 2014, p. 2). قاطعیت و حجم حملاتی که رژیم صهیونیستی علیه گروه‌های مقاومت به کار می‌گیرد، نقض‌کننده اصل «تناسب حمله با تهدید» است، اما صهیونیست‌ها معتقدند تنها با یک «پاسخ کوبنده»^۱ می‌توان تصویر بازدارندگی اسرائیل را بازسازی یا تقویت کرد (Kasher, 2009, p. 4-5).

۴.۲. دکترین تأثیر دوسویه^۲

توجیه اخلاقی اصل «تناسب حمله با تهدید» در متون حقوقی تا اندازه زیادی در پیوند با دکترین «تأثیر دوسویه» است و هر دو این پرسش‌ها را مطرح می‌کنند که چه زمانی صدمه غیرعمدی به دیگران مجاز است و چه زمانی تلفاتی که از حمله نظامی باقی می‌ماند، قانونی تلقی می‌شود. دکترین «تأثیر دوسویه» که پیدایشش به اندیشه‌های توماس آکویناس بازمی‌گردد، مبتنی بر این ایده است که ممکن است یک عمل دارای دو پیامد باشد. یک پیامد پیش‌بینی‌شده^۳ یا ارادی و دیگری پیامد پیش‌بینی‌نشده یا غیرارادی^۴. این دو پیامد می‌توانند ارزش‌های اخلاقی متفاوتی را به نمایش بگذارند. دکترین تأثیر دوسویه به ما این اجازه را می‌دهد که با تفاوت قائل شدن میان پیامد ارادی و غیرارادی، وجوه اخلاقی متفاوتی از یک عمل را درک کنیم. برای مثال، پزشک برای درمان پای شکسته بیمار خود، ممکن است موجب درد کشیدن او شود. اینجا، درد کشیدن

-
1. Powerful Response
 2. Doctrine of Double Effect (DDE)
 3. Foreseen
 4. Unintended

بیمار پیامد غیرارادی است و اراده پزشک برای بهبود حال بیمار، پیامد ارادی. برخی جزئیات این دکترین مورد مناقشه هستند، اما یک عمل با وجود نتایج نامطلوب تنها زمانی می‌تواند اخلاقاً مجاز باشد که اول، در راستای دستیابی به نتایج مطلوب انجام شود. دوم، فاعل تنها برای رسیدن به نتایج خوب، عمل را انجام دهد. سوم، نتایج مذموم به‌عنوان ابزاری برای دستیابی به اهداف خوب به کار گرفته نشوند. چهارم، اطمینان از اینکه نتایج مطلوب عمل بیش از نتایج نامطلوب خواهد بود. دکترین «تأثیر دوسویه»، حمله به شهروندان با هدف دستیابی به مزیت نظامی را ممنوع می‌داند. بنابراین، بمباران شهرها و شهروندان با هدف جلوگیری از گسترش ترور^۱ یا وادار کردن طرف مقابل به تسلیم - تجربه‌ای که در جنگ جهانی اول بارها تکرار شده است - حتی اگر برتری راهبردی در برداشته باشد، ممنوع شده است. حمله مستقیم به شهروندان در عملیات نظامی از آنجا ممنوع شده است که هدف، شهروندان بوده‌اند نه اهداف نظامی (Bartels, 2013, p. 273).

طبق نظر کاشر^۲ و یادلین^۳ در مقاله «اخلاق نظامی علیه تروریسم؛ چشم‌انداز اسرائیلی»^۴ که در مجله اخلاق نظامی^۵ انتشارات راتلج^۶ چاپ شده است، عمل انجام‌شده در چهارچوب نظریه «تأثیر دوسویه» تنها در شرایط زیر پذیرفتنی است.

۱. عمل تنها در راستای دفاع از خود صورت پذیرد.
۲. تلفات ضمنی یا ثانویه به‌هیچ‌وجه هدف نباشد.
۳. تمام تلاش‌ها برای به حداقل رساندن تلفات ضمنی به کار بسته شود.
۴. از تلفات ضمنی به‌عنوان وسیله اتمام کار دشمن (تروریست‌ها) استفاده نشود.
۵. تلفات ضمنی باید متناسب با اهمیت مأموریت نظامی باشد (kasher & Yadlin, 2005, p.)

1. Spreading Terror

2. Asa Kasher

فیلسوف و زبان‌شناس اسرائیلی که در دانشگاه تل‌آویو تدریس می‌کند. او یکی از تدوین‌کنندگان سند اخلاقی ارتش اسرائیل است. این سند توجیه‌کننده اقدامات خلاف قانون اسرائیل علیه گروه‌های مقاومت فلسطین است.

3. Amos Yadlin

ژنرال بازنشسته نیروی هوایی اسرائیل و رئیس سابق اداره اطلاعات نظامی ارتش اسرائیل.

4. Military Ethics of Fighting Terror: An Israeli Perspective

5. Journal of Military Ethics

6. Routledge

19). برای مثال، در نظر کاشر و یادلین، برای هدف قرار دادن یک نیروی نظامی حماس، کشته شدن ۱۰۰ فلسطینی، شرط پنجم اصل تأثیر دوسویه را نقض می‌کند، اما برای هدف قرار دادن یکی از اعضای دفتر سیاسی حماس، کشته شدن ۱۰۰ فلسطینی در تناسب با هدف اصلی است.

دکترین «تأثیر دوسویه» توجیه‌کننده تلفات انسانی است که در پی حملات نظامی صورت می‌گیرد. هر میزان هم که پیامدهای حمله پیش‌بینی شده باشد، درنهایت، تلفات صفر غیرممکن است.

این دکترین می‌تواند دربرگیرنده مقایسه دو گروه حملات یعنی بمباران استراتژیک^۱ یا بمباران حرفه‌ای^۲ که عموماً از سمت رژیم اسرائیل صورت می‌گیرد و بمباران تروریستی^۳ که از سمت شبه‌نظامیان و چریک‌های آزادی‌بخش فلسطینی انجام می‌شود، باشد. با اینکه در هر دو بمباران تلفات پیش‌بینی‌ناپذیر وجود دارد، اما دکترین تأثیر دوسویه تنها توجیه‌کننده اخلاقی «بمباران استراتژیک» است؛ زیرا هدف از بمباران استراتژیک، تخریب مراکز نظامی، زیرساخت‌ها و درنهایت، امکانات اقتصادی است (دست‌کم این‌طور ادعا می‌شود)، اما چون در منازعات معمول بین اسرائیل و فلسطین، طرف فلسطینی از چنان امکاناتی برای هدف‌گیری دقیق مراکز نظامی صهیونیست‌ها برخوردار نیست، از هر وسیله‌ای اعم از عملیات شهادت‌طلبانه، خراب‌کاری و موشک‌باران برای هر نوع خسارتی به دشمن صهیونیست بهره می‌گیرد. از این رو طبیعی است که آسیب رساندن به اهداف نظامی و غیرنظامی در این حملات نه تنها تلفات ثانوی شمرده نمی‌شود، بلکه دستاورد عملیات تلقی می‌شود درحالی‌که کمترین تلفات در بمباران استراتژیک موجب نگرانی و سرافکندگی نیروی مهاجم می‌شود (Gross, 2006, p. 559). در واقع، رژیم صهیونیستی مانند اصول پیش، بیشترین بهره را از این اصل می‌برد و با تفسیر مطلوب خود از این اصل، به عملیات کشتار خود جلوه حقوقی و اخلاقی می‌بخشد. آیا اگر حماس مدعی شود ما هم به دنبال دستگیری افسران ارشد اسرائیلی یا کشتن نظامیان بودیم، اما ناخواسته تعدادی از شهروندان

1. Strategic Bombing (SB)
2. Tactical
3. Terror Bombing (TB)

اسرائیلی هم کشته شدند، همان برخوردی با حماس می‌شود که با طرف اسرائیلی شده است؟ آیا تلفات تهاجم حماس نیز مانند تلفات ارتش صهیونیستی ذیل اصل صدمات ثانویه^۱ قرار می‌گیرد؟ صاحب‌نظران معتقدند حقوق بشر ظاهراً جهانی نیست و بر اساس منافع افراد و گروه‌ها به کار گرفته می‌شود (Nesrine Malik, November 27, 2023; The war in Gaza has been an (Intense Lesson in Western Hypocrisy. It Won't be Forgotten)^۲).

برای درک بهتر سوءاستفاده رژیم صهیونیستی از اصول حقوقی کافی است به گزارش الجزیره توجه کنیم. الجزیره در گزارش خود این پرسش را مطرح می‌کند که چرا کشتار فلسطینی‌ها واکنشی از سوی دولت‌های غربی یا نهادهای حقوق بشری بر نمی‌انگیزد، اما عملیات نظامی فلسطینی‌ها به خصوص در غزه، مصداق خشونت یا تروریسم تلقی می‌شود و مستحق مقابله و مجازات است؟ الجزیره در پاسخ اشاره می‌کند که اسرائیل از برخی مفاهیم نه‌چندان واضح و مبهم در حقوق بین‌الملل بهره می‌برد. برای مثال، حقوق بین‌الملل رابطه میان دولت‌ها با یکدیگر را تنظیم می‌کند. در این معنا، نماینده یک واحد سیاسی در جامعه بین‌الملل، رژیمی است که به هر شکل قدرت را در دست گرفته است و از طریق نهادهای بین‌المللی نیات خود را پیگیری می‌کند (Aboultaif, 2016, p. 5) و از آنجا که نه غزه، نه گروه‌های نظامی کرانه باختری و نه حتی تشکیلات خودگردان، دولت فلسطینی تلقی نمی‌شوند، حقوق بین‌الملل آن‌ها را به رسمیت نمی‌شناسد و همواره با دید بازیگر درجه دو عرصه بین‌الملل به آن‌ها می‌نگرد.

شاید به همین دلیل است که اسرائیل علاقه‌ای به تشکیل یک دولت فلسطینی ندارد؛ چنان‌که در پی حملات بی‌سابقه اسرائیل به غزه و تلفات بالای انسانی در آن و بالا گرفتن بحث‌های مربوط به تشکیل دولت فلسطینی، شخص نتانیاهاو تشکیل هرگونه دولت فلسطینی را رد کرد و نمایندگان مجلس نیز حمایت کامل خود از رأی نخست‌وزیر را اعلام کردند (February 21, 2024; Israeli) (Parliament Backs Netanyahu's Rejection of a Palestinian State)^۳.

در میانه جنگ ۲۰۲۳-۲۰۲۴ اسرائیل-غزه، بنیامین نتانیاهاو، نخست‌وزیر رژیم صهیونیستی،

1. Collateral Damage

2. <https://www.theguardian.com/commentisfree/2023/nov/27/war-gaza-lesson-western-hypocrisy-international-community>

3. <https://www.aljazeera.com/news/2024/2/21/israeli-parliament-backs-netanyahus-rejection-of-a-palestinian-state>

خطاب به جو بایدن، رئیس‌جمهوری آمریکا، هر گونه اقدام برای تشکیل دولت فلسطینی را رد کرد. با وجود حمایت قاطع کاخ سفید از عملیات نظامی اسرائیل در غزه، نتانیاهو طرح دو دولت را مورد نظر سیاست خارجه آمریکا و دولت‌های غربی بود، به‌صراحت رد کرد. نتانیاهو تأکید کرد «در هر گونه توافق احتمالی آینده، اسرائیل باید کنترل تمام کرانه باختری رود اردن را در اختیار داشته باشد». این به معنای مخالفت اسرائیل، دست‌کم دولت راست‌گرای نتانیاهو، با تشکیل کشور مستقل فلسطینی است (Peter Beaumont, January 18, 2024; Netanyahu Tells US he Opposes Creation of Palestinian State after Gaza War).^۱

۳. نقد توجیبات اسرائیل در جنگ عادلانه

۱.۳. نقد اصل «دفاع از خود» اسرائیل

طبق ماده ۵۱ منشور سازمان ملل، اعضا از این حق ذاتی و بدون شرط برخوردارند که در مقابل حمله از خود دفاع کنند (United Nations Charter (full Text)).^۲ این بند منشور یکی از مهم‌ترین و روشن‌ترین اصول حقوق بشر است که مورد اجماع کشورهای عضو سازمان ملل است. رهبران اسرائیل نیز در توجیه حملات خود به فلسطین اشغالی یا مواضع حزب‌الله همواره از اصل «دفاع از خود» استفاده می‌کنند؛ چنان‌که در پی رسیدگی دیوان بین‌المللی دادگستری به شکایت آفریقای جنوبی از اسرائیل مبنی بر نسل‌کشی در غزه، نتانیاهو در اعتراض به این اتهام حقوقی، دفاع از مردم و کشورش را اقدامی مقدس خواند و مقابله با عملیات تروریستی حماس را دفاع از خود اعلام کرد (Rania Abu Shamala, January 26, 2024; After ICJ Ruling, Netanyahu Affirms 'Sacred Commitment' to Defend Israel).^۳ قدرت‌های غربی به‌خصوص ایالات متحده آمریکا نیز از حق «دفاع از خود» اسرائیل در برابر تروریسم دفاع کرده‌اند (Itamar Eichner, October 7, 2023; Biden Reaffirms Support of Israel's Right to Self-Defense in Call with Netanyahu).^۴ با این حال، طبیعی است که طبق اصل دفاع از خود، زمانی می‌توان

1. <https://www.theguardian.com/world/2024/jan/18/netanyahu-tells-us-opposes-palestinian-state-after-gaza-war>

2. <https://www.un.org/en/about-us/un-charter/full-text>

3. <https://www.aa.com.tr/en/middle-east/after-icj-ruling-netanyahu-affirms-sacred-commitment-to-defend-israel/3119923>

4. <https://www.ynetnews.com/article/rjpacjbt>

عملیات نظامی را آغاز کرد که دولتی علیه دولت دیگر دست به اقدام نظامی بزند و استقلال سیاسی آن را نقض کند نه آنکه سرزمین تحت محاصره برای رهایی از بند سرکوب و اسارت، اقدامات نظامی انجام دهد. نماینده ویژه سازمان ملل در امور فلسطین، فرنسسکا آلبانس^۱، معتقد است اسرائیل نمی‌تواند از اصل «دفاع از خود» بر مبنای حقوق بین‌الملل برای حمله به غزه استفاده کند؛ زیرا نوار غزه توسط خود اسرائیل تحت محاصره قرار گرفته است و دولت مستقل تلقی نمی‌شود (November 15, 2023; UN Special Rapporteur: Israel Can't Claim 'Right of Self-defense').^۲ اسرائیل در سال ۲۰۰۵، نیروهای نظامی خود را از غزه فراخواند، اما محاصره شدید از زمین، دریا و هوا را بر این منطقه تحمیل کرد. این محاصره هر روز شدت بیشتری یافت تا جایی که دیوارهای بلندی مناطق اشغالی فلسطین به‌خصوص غزه را از بخش‌های دیگر فلسطین جدا می‌کرد، اما دیوان بین‌المللی دادگستری در سال ۲۰۰۴، استناد اسرائیل به حق دفاع از خود برای ساخت این دیوارها و موانع را رد کرد و هرگونه محاصره را غیرقانونی خواند که در صورت صدمات احتمالی به شهروندان، اسرائیل مسئول آن است (July 9, 2004; International Court of Justice finds Israeli Barrier in Palestinian Territory Is Illegal).^۳ در هر صورت یک دولت نمی‌تواند به‌طور هم‌زمان هم کنترل یک سرزمین را در دست داشته باشد و هم به بهانه تهدید امنیت ملی، به آن سرزمین حمله کند (July 17, 2014, Noura Erakat; Israel Does Not Have Right to Self-Defense in International Law Against Occupied Palestinian Territory).^۴

افزون بر این، میزان تلفات بالای فلسطینی‌ها در غزه، نقض‌کننده ادعای دفاع از خود اسرائیل و نمایان‌کننده اهدافی غیر از دفع حملات حماس است؛ چنان‌که بنا به نظر جرم اسلاتر^۵، حملات اسرائیل تحت عنوان دفاع از خود بی‌معناست؛ زیرا با راهبرد ایشان تحت عنوان دیوار آهنین^۶ در تضاد است و اسرائیل عمداً شهروندان، نهادهای اقتصادی و زیرساخت‌های فلسطین را بمباران

1. Francesca Albanese

2. <https://www.aljazeera.com/program/newsfeed/2023/11/15/un-special-rapporteur-israel-cant-claim-right-of-self-defence>

3. <https://news.un.org/en/story/2004/07/108912>

4. <https://english.legal-agenda.com/israel-does-not-have-right-to-self-defense-in-international-law-against-occupied-palestinian-territory/>

5. Jerome Slater

استاد بازنشسته دانشگاه اوهایو و متخصص در مسائل خاورمیانه.

6. Iron Wall

می‌کند. پیش از تشکیل دولت اسرائیل این راهبرد صرفاً نظامی نبود، اما به موازات قدرت‌گیری صهیونیست‌ها، ترور دسته‌های بزرگی از فلسطینی‌ها در دستور کار قرار گرفت؛ به طوری که دولت‌های سرکارآمده اگرچه از عبارت دیوار آهنین استفاده نکرده‌اند، عملکردشان در راستای ترساندن و کوچاندن فلسطینی‌ها به کشورهای همسایه بوده است (Slater, 2012, p. 48). بنابراین، چنین رویکرد تهاجمی‌ای از طرف دولت اسرائیل به خصوص در جنگ ۲۰۰۸-۲۰۰۹، بیش از آنکه دفاع از خود تلقی شود، با هدف حذف امکانات طرف مقابل به منظور ناتوانی از رقابت و اطمینان از تسلط بر غزه بوده است (Brugnola, 2015, p. 12).

دوم اینکه، عدم پایبندی اسرائیل به قوانین بین‌الملل و نقض مکرر حقوق فلسطینیان در تعیین سرنوشت خودشان، یکی از عوامل بی‌ثمر بودن تلاش‌های دیپلماتیک برای کاهش سطح تنش در فلسطین اشغالی و در نتیجه، برآمدن گروه‌هایی با مشی نظامی است. اسرائیل به‌طور رسمی اعلام کرده است اجازه تشکیل دولت فلسطینی را نمی‌دهد. یائیر لاپید در سال ۲۰۱۱، با اشاره به اینکه می‌خواهیم از شر فلسطینی‌ها خلاص شویم، گفت «فلسطینی‌ها باید متوجه باشند که بیت‌المقدس برای همیشه تحت کنترل اسرائیل خواهد ماند و هیچ مذاکره‌ای برای آن انجام نمی‌گیرد» (Gil Ronen, January 20, 2013, Lapid: I want to be Rid of the Arabs). همچنین، موشه یالون، معاون نخست‌وزیر و وزیر سابق امور راهبردی، در کنفرانس حزبی، صلح را ویروس امروز خواند و گفت «به نظر من یهودیان می‌توانند و باید در سراسر سرزمین اسرائیل ساکن شوند» (August 19, 2009, Ya'alon Calls Peace Now 'a Virus'). رژیم صهیونیستی هفده سال است که به صورت غیرقانونی غزه را محاصره کرده است و هر روز هم گذرگاه‌های مخفی عبور و مرور افراد یا مواد غذایی و تجهیزات پزشکی را به بهانه انتقال تسلیحات می‌بندد. در بدترین برداشت حتی بر اساس عقیده دولت‌های غربی حامی اسرائیل، نمی‌توان اقدامات خصمانه حماس یا جهاد اسلامی علیه غیرنظامیان را توجیه اخلاقی کرد، اما حملات حماس در پاسخ به تجاوزهای پیاپی و بدون پاسخ اسرائیل، هم علیه نوار غزه و هم علیه کرانه باختری بوده است. بنا به نظر اسلاتر، دولتی که با استدلال «دفاع از خود»، مردم سرزمین دیگر را محاصره و سرکوب می‌کند، موجب مقاومت

1. <https://www.israelnationalnews.com/news/164389#.UdcYRbvLilu>

2. <https://www.ynetnews.com/articles/0,7340,L-3764439,00.html>

مسلحانه همان مردم می‌شود. حتی اگر این مقاومت مسلحانه به تروریسم ختم شود، این باور وجود دارد که با پایان محاصره و سرکوب، مقاومت مسلحانه نیز خاتمه یابد (Slater, 2012, p. 57).

بنابراین، اسرائیل نه تنها نمی‌تواند از اصل دفاع از خود استفاده کند، بلکه باید پاسخ‌گوی موارد نقض حقوق افراد تحت محاصره باشد. برای مثال، ماده ۵۵ کنوانسیون چهارم ژنو بیان می‌کند «دولت محاصره‌کننده با تمام امکاناتی که در اختیار دارد، باید از تأمین کامل مواد غذایی و تجهیزات پزشکی مردم تحت تصرف خود اطمینان حاصل کند» (Convention (IV) Relative to the Protection of Civilian Persons in Time of War. Geneva, 12 August 1949: Article 55 - Food and Medical Supplies for the Population). همچنین، دولت محاصره‌کننده نباید مانع اجرای تدابیر ترجیحی در مورد غذا، مراقبت‌های پزشکی و حفاظت در برابر آثار جنگ شود (Article 50 - Children). این دولت حق ندارد بخشی از جمعیت خود را به سمت مناطق تحت تصرفش انتقال دهد (Article 49 - Deportations, Transfers, Evacuation) که این موارد همگی در فلسطین اشغالی نقض شده است.

سوم اینکه، چگونه اسرائیل که برای حملات مرگ‌بار خود علیه فلسطین اشغالی به اصل دفاع از خود ماده ۵۱ منشور سازمان ملل استناد می‌کند، نسبت به درخواست‌های پیاپی سازمان ملل برای رفع محاصره یا حکم دیوان بین‌المللی دادگستری مبنی بر پایبندی به اصول جنگ اخلاقی بی‌اعتناست؛ چنان‌که بنیامین نتانیا هو، نخست‌وزیر رژیم صهیونیستی، در واکنش به اتهام نسل‌کشی در دیوان بین‌المللی دادگستری، آن را رد کرد و گفت «ما با پایبندی به حقوق بین‌المللی، به حفاظت از شهروندان خود ادامه می‌دهیم» (January 26, 2024; Israel's Netanyahu Reacts to ICJ Ruling)؟^۱

در مجموع، بنا به گزارش سازمان ملل، اسرائیل با بمباران خود در غزه به دنبال هدف دیگری غیر از جنگ با حماس بوده است. دست‌کم در جنگ اخیر میزان بمباران‌ها و تخریب نوار غزه نشان‌دهنده اهدافی غیر از «دفاع از خود» بوده است. بنا به گزارش نماینده حقوق بشر در لندن، اسرائیل از اکتبر ۲۰۲۳ به شکل گسترده‌ای مناطق مسکونی و منازل شهروندان فلسطینی، مدارس و

1. <https://www.aljazeera.com/program/newsfeed/2024/1/26/israels-netanyahu-reacts-to-icj-ruling>

دانشگاه‌ها را بمباران کرده است؛ به گونه‌ای که امکان بازگشت شهروندان برای سکونت وجود ندارد. ظاهراً اسرائیل در پی پاک‌سازی برای ایجاد منطقه حائل^۱ است که این اقدام نقض کنوانسیون چهارم ژنو است (Burak Bir; February 2, 2024: UN Says Destruction in Gaza Amount to Grave Breach of Fourth Geneva Convention, War Crime)^۲.

۲.۳. نقد اصل تناسب حمله با تهدید

دیده‌بان حقوق بشر اروپا-مدیترانه در گزارش خود اعلام کرد که در ۲۰۰ روز عملیات نظامی اسرائیل علیه غزه بیش از ۴۲۰۰۰ فلسطینی کشته شدند که در میانشان ۱۰۰۰۰ نفر زن و ۱۵۰۰۰ نفر کودک بوده‌اند. هزاران نفر زیر آوار گیر کرده‌اند و از سرنوشت هزاران مفقودی خبری نیست. طبق این آمار هولناک از کشتار فلسطینیان، به‌طور تخمینی ۷۰۰۰۰ تن مواد منفجره توسط جنگنده‌های اسرائیلی روی نوار غزه ریخته شده است که در نتیجه آن، روزانه ۲۱۲ تن در غزه کشته شده‌اند. شواهد بررسی شده تأیید می‌کند که ارتش اسرائیلی به‌عمد و با برنامه‌ریزی، شهروندان را هدف قرار داده است که هیچ ارتباطی با فعالیت‌های نظامی نداشته‌اند و این نقض‌کننده اصول حقوق بین‌الملل از جمله اصل تناسب حمله با تهدید است (April 24, 2024; 200 days of military attack on Gaza: A horrific death toll amid intl. failure to stop Israel's genocide of Palestinians)^۳.

طبق گزارش دفتر حقوق بشر سازمان ملل، اسرائیل دست‌کم در شش مورد از حملات خود از تاریخ ۹ اکتبر تا ۲ دسامبر ۲۰۲۳، از بمب‌هایی با وزن تقریبی یک تن علیه اهداف غیرنظامی مانند ساختمان‌های مسکونی، مدارس، پناهگاه‌ها و فروشگاه‌ها استفاده کرده است. تنها شمار جانباختگان این شش حمله بررسی شده از ۲۰۰ تن بیشتر شده است، تعداد زیادی مجروح و بسیاری از خانواده‌ها آواره شده‌اند (June 19, 2024, UN reports: Israeli use of heavy

1. Buffer Zone

2. <https://www.aa.com.tr/en/middle-east/un-says-destruction-in-gaza-amounts-to-grave-breach-of-fourth-geneva-convention-war-crime/3131795>

3. <https://euromedmonitor.org/en/article/6282/200-days-of-military-attack-on-Gaza%3A-A-horrific-death-toll-amid-intl.-failure-to-stop-Israel%E2%80%99s-genocide-of-Palestinians%23>

(bombs in Gaza raises serious concerns under the laws of war).^۱

نقض مکرر اصول حقوق بین‌الملل توسط رژیم صهیونیستی محدود به جنگ ۲۰۲۳-۲۰۲۵ در غزه نمی‌شود، بلکه گزارش‌های حقوق بشری از درگیری‌های پیشین بین اسرائیل و گروه‌های مقاومت، شواهدی از نقض حقوق غیرنظامیان را تأیید می‌کنند.

در عملیات ۲۲ روزه اسرائیل در غزه، ۱۴۱۷ نفر شامل ۳۱۳ کودک در غزه کشته و بیش از ۵۰۰۰ نفر مجروح شده‌اند (Avi Shlaim, January 7, 2019; Ten years after the first war on Gaza, Israel still plans endless brute force operations against its civilian population).^۲ طبق گزارش سازمان ملل، اسرائیل در عملیات نظامی خود، هم از اصل «تناسب حمله با تهدید» تجاوز و هم از «تنبیه جمعی» استفاده کرد (Humanitarian Factsheet: From "Cast Lead" to "Pillar of Defense").^۳

با وجود تعداد بالای تلفات در نوار غزه در ۲۲ روز، کاشر مدعی است «انکار نمی‌کنیم که برخی سربازان در غزه در جریان جنگ ۲۰۰۸-۲۰۰۹ دست به کشتار افراطی زده‌اند. باین‌حال، سیاست اسرائیل هیچ‌گاه کشتار افراطی نبوده است. اگر این چنین بود، تعداد قربانیان جنگ بیش از این می‌شد» (Kasher, 2010, p. 7). با وجود ادعای رژیم صهیونیستی مبنی بر مرتبط نبودن کشتار سربازان به سیاست ارتش اسرائیل، گاردین گزارش کرده است معاون وزیر دفاع اسرائیل در گفت‌وگو با رادیو ارتش این کشور، فلسطینی‌ها را تهدید به وقوع هولوکاست در غزه کرد (February 29, 2008, Israeli Minister Warns of Palestinian Holocaust).^۴ این اظهارنظر در حالی بود که تنها دو روز از تبادل آتش میان حماس و ارتش اسرائیل می‌گذشت و در این مدت ۳۲ فلسطینی کشته شده بودند. جالب اینکه، در طول جنگ حماس و اسرائیل در سال ۲۰۲۳، این چنین اظهارنظری دوباره از سمت کابینه نتانیاهاو تکرار شد. وزیر میراث اسرائیل درخواست انداختن بمب هسته‌ای را بر نوار غزه کرد (Anadolu Staff, January 1, 2024; Israeli)

1. <https://www.ohchr.org/en/press-releases/2024/06/un-report-israeli-use-heavy-bombs-gaza-raises-serious-concerns-under-laws>
2. <https://www.theguardian.com/commentisfree/2019/jan/07/ten-years-first-war-gaza-operation-cast-lead-israel-brute-force>
3. <https://www.caabu.org/what-we-do/gaza/factsheet-humanitarian-situation-cast-lead-pillar-defense>
4. <https://www.theguardian.com/world/2008/feb/29/israelandthepalestinians1>

اسرائیل باعث شده است الجزیره این روند را عادی‌سازی نسل‌کشی فلسطینی‌ها بداند؛ روندی که به‌راحتی در سال‌های ۲۰۱۲، ۲۰۱۴، ۲۰۲۱ و در سال ۲۰۲۴ هم تکرار شد و همگی مطابق همان منطق اشغال بی‌رحمانه ۲۰۰۶ بود. گویی قطع آب، غذا، دارو، برق، اینترنت و دیگر نیازهای زندگی به پدیده‌ای عادی در جنگ تبدیل شده است (Haidar Eid, December 30, 2023, On (the Gaza 'Shoah' and the 'Banality of Evil')^۱).

جوزف بورل، هماهنگ‌کننده سیاست خارجی اتحادیه اروپا، در گزارش خود از غزه در جلسه شورای امنیت سازمان ملل متحد در ۱۲ مارس ۲۰۲۴، با انتقاد از رفتار اسرائیل، بیان کرد «اسرائیل از گرسنگی به‌عنوان ابزار جنگی استفاده کرده است». او با انتقاد مکرر از رژیم صهیونیستی ادامه داد «اگر ما بخواهیم از قحطی و گرسنگی در اوکراین جلوگیری کنیم، باید آنچه را در غزه روی داده است، به یاد بیاوریم» (March 12, 2024; Israel Using Hunger as a Weapon of War, EU's Borrell Tells UN^۲).

۳.۳. نقد اصل تمایز

اصل تمایز در میدان نبرد، سه گروه متفاوت را هنگام مواجهه سرباز ارتش اسرائیل برای اقدام نظامی پیش رو می‌گذارد. الف. مواجهه سرباز ارتش اسرائیل با گروهی از نظامیان، ب. مواجهه سرباز ارتش اسرائیل با غیرنظامیان که هیچ‌گونه ارتباطی با نظامیان ندارند، اگرچه همچنان دشمن هستند و ج. مواجهه سرباز ارتش اسرائیل با گروهی متشکل از نظامیان و غیرنظامیان. گروه نخست اجازه حمله با اختیار کامل را می‌دهد؛ البته به‌استثنای مصدومان، زندانیان، تیم پزشکی و مبلغان مذهبی. گروه دوم اجازه هیچ‌گونه حمله‌ای را نمی‌دهد، اما گروه سوم همواره دوراهی سختی را مقابل ارتش اسرائیل می‌گذارد. در واقع، برای ارتش این پرسش وجود دارد که در مقابل گروهی که هم شامل شبه‌نظامیان است که تهدید مستقیم علیه نیروی نظامی اسرائیل تلقی می‌شوند

1. <https://www.aa.com.tr/en/middle-east/israeli-minister-renews-call-for-striking-gaza-with-nuclear-bomb-/3117351>

2. <https://www.aljazeera.com/opinions/2023/12/30/on-the-gaza-shoah-and-the-banality-of>

3. <https://www.euractiv.com/section/defence/news/eus-borrell-says-hunger-being-used-as-war-arm-in-gaza/>

و هم غیرنظامیانی که اگرچه دشمن هستند، اما فعلاً خطری در پی ندارند، چه باید کرد؟ راه نخست در چنین موقعیتی این است که از طریق هشدار پیش از حمله، تمام تلاش خود برای جدا کردن نظامیان از غیرنظامیان را انجام دهیم. اگر این هشدار در جدا کردن آن‌ها موفقیت‌آمیز بود، دیگر نیازی به راه‌های دیگر نداریم. برای مقابله با نظامیان به آن‌ها حمله می‌کنیم و به غیرنظامیان هم پناه می‌دهیم، اما مشکل زمانی پیش می‌آید که به‌رغم تلاش‌ها، تروریست‌ها نه تنها خود را از دیگران جدا نمی‌کنند، بلکه با دریافت هشدار حمله، متوجه می‌شوند خطر بسیار نزدیک است و اتفاقاً به غیرنظامیان بیشتر نزدیک می‌شوند. چنین شرایطی، سرباز اسرائیلی را به انجام دو وظیفه راهنمایی می‌کند. نخست، سربازان باید مطمئن شوند که تا حد امکان تنها مواضع نظامیان را هدف قرار می‌دهند و دوم اینکه، حداقل صدمه به غیرنظامیان وارد شود (Kasher, 2009, pp. 9-10). در واقع، ظاهراً چاره‌ای جز تلفات غیرنظامیان وجود ندارد. با این حال، به این استدلال منطقی، دو نقد جدی وارد است. نخست اینکه، جداسازی میان نظامیان و غیرنظامیان یا از نظر صهیونیست‌ها، تروریست‌ها از شهروندان، بیش از حد ساده‌انگارانه و مبتنی بر پیش‌انگاشته‌های یک‌طرفه است. گروهی که از سوی صهیونیست‌ها تروریست نامیده می‌شوند، منتخب سیاسی مردم غزه هستند و نیروی نظامی قانونی این منطقه شمرده می‌شوند و به‌هیچ‌وجه قابل مقایسه با گروه‌هایی مانند داعش یا القاعده نیستند؛ چنان‌که در پی حمله ۷ اکتبر حماس به اسرائیل، نتانیاهو، نخست‌وزیر اسرائیل، حماس را مانند داعش معرفی کرد.

دوم اینکه، پرواضح است که چنین هشدار نمی‌تواند توجیه‌کننده کشتار روزانه صدها نفر در غزه باشد؛ همچنان که بخش عظیمی از کودکان فلسطینی، سال‌خوردگان، زنان و مجروحان حملات، توان جابه‌جایی یا آماده شدن برای هشدار اسرائیل را ندارند. با این حال، هشدار پیش از حمله، اگرچه بی‌اندازه مضحک و ناپذیرفتنی است، دستاویزی برای تفسیر به رأی می‌شود؛ زیرا اولاً چون دولت اسرائیل به‌عنوان نماینده رسمی و حاکمیت این منطقه هشدار قبلی صادر کرده، پس مطابق با حقوق بین‌الملل است و ثانیاً به دلیل اطلاع‌رسانی قبلی، اخلاقی تلقی می‌شود (Neve)؛ چنان‌که ترامبول در مقاله خود و در تأیید این موضوع می‌گوید «من موافق آن نیستم که تلفات شهروندان در جنگ

1 <https://www.aljazeera.com/opinions/2023/10/16/the-myth-of-israels-most-moral>

صددرد ممنوع باشد. شهروندان مانند سربازان می‌توانند به واسطه مسئولیتشان در تهدید غیراخلاقی^۱ یا مشارکتشان در فعالیت‌های نظامی غیرمصون^۲ تلقی شوند. اخلاقاً، شهروندان غیرمصون مانند سربازان نباید مورد حفاظت قرار گیرند؛ زیرا عملاً وارد جنگ شده‌اند» (Trumbull, 2023, p. 38).

بر اساس گزارش مفصل هیئت حقیقت‌یاب که از سوی سازمان ملل برای بررسی نقض احتمالی حقوق بشر در فاصله ۲۷ دسامبر ۲۰۰۸ تا ۱۸ ژانویه ۲۰۰۹ به غزه اعزام شده بود، نیروی نظامی اسرائیل اقدامات احتیاطی برای محافظت از شهروندان در نوار غزه به‌خصوص وظیفه هشدار مؤثر پیش از حمله را نادیده گرفته است (United Nations, 2009, p. 18). این گزارش ادامه می‌دهد «بنا بر اصل تمایز، حملات ارتش باید تنها علیه اهداف نظامی و سربازان طرف مقابل باشد. هدف قرار دادن عمدی شهروندان یا مکان‌های غیرنظامی ممنوع است. بر اساس گزارش کمیته، ۱۱ مورد مصداقی مبنی بر هدف قرار دادن شهروندان توسط ارتش اسرائیل انجام شده که هیچ توجیه نظامی نداشته است. هفت مورد مربوط به هدف قرار دادن شهروندانی است که تلاش می‌کردند از خانه خود خارج شوند و به مکان امن بروند درحالی‌که پرچم سفید در دست داشتند و از دستورات نیروی نظامی اسرائیل پیروی می‌کردند. موارد دیگر مربوط به تخریب اماکن مسکونی، مساجد و استفاده از بمب فسفری علیه غیرنظامیان است (United Nations, 2009, p. 158).

جنایات صهیونیست‌ها در نقض اصل تمایز تنها محدود به کشتار غیرنظامیان نمی‌شود، بلکه ارتش رژیم در پی سانسور آنچه در غزه یا کرانه باختری می‌گذرد، اهالی رسانه را به عمد مورد هدف قرار می‌دهد. طبق گزارش گاردین، کمیته محافظت از خبرنگاران^۳، اسرائیل را متهم به هدف قرار دادن خبرنگاران و خانواده‌های آن‌ها در غزه کرده است (Chris McGreal, December 21, 2023; Israeli Military accused of Targeting Journalists and their Families in Gaza).^۴ ظاهراً کشتار خبرنگاران نظام‌مند و با هدف مشخص صورت گرفته است. افزون بر گزارش گاردین مبنی بر کشتار خبرنگاران و خانواده آن‌ها، رویترز گزارش کرده است در اکتبر ۲۰۲۳، در جنگ

1. Unjust Threat

2. Non-Innocent

3. Committee to Protect Journalists (CPJ)

4. <https://www.theguardian.com/world/2023/dec/21/israel-idf-accused-targeting-journalists-gaza>

اسرائیل با حماس، گروهی از خبرنگاران که در مرز لبنان در حال تهیه گزارش بودند، توسط تانک ارتش اسرائیل مورد هدف قرار گرفتند و سپس به مدت ۱ دقیقه و ۴۵ ثانیه تیرباران شدند. این حمله در حالی رخ داد که خبرنگاران به راحتی قابل تشخیص بودند و لباس مخصوص رسانه را بر تن داشتند. در این حمله، تعدادی زخمی و خبرنگار رویترز، ایسام عبدالله^۱ کشته شد (Maya Gebeily & Anthony Deutsch, March 8, 2024; Israel Tank in 'likely Scenario' Fired (Machine Gun at Reporters after Deadly Shelling, Report Finds)^۲).

طبق گزارش الجزیره تنها در سال ۲۰۲۳ از میان ۹۹ خبرنگاری که در سراسر جهان کشته شدند، ۷۲ تن فلسطینی بودند که توسط ارتش اسرائیل کشته شدند و این ۱۲ ماه اخیر به خونین‌ترین سال برای رسانه‌ها در یک دهه اخیر شناخته شده است (February 15, 2024; (Nearly 75% of Journalists Killed in 2023 Died in Israel's War on Gaza)^۳.

به گزارش سازمان ملل، کشتار، صدمه یا بازداشت خبرنگاران از سوی اسرائیل با راهبرد هدفمند صورت می‌گیرد. در واقع، به‌رغم آنکه خبرنگاران در غزه یا کرانه باختری لباس مخصوص با کلاه ایمنی با نشان رسانه بر تن دارند و با وسایل نقلیه مخصوص جابه‌جا می‌شوند و کاملاً قابل تشخیص از مردم عادی هستند، اما به‌کرات مورد هدف قرار گرفته‌اند (February 1, 2024; Gaza: UN Experts Condemn Killing and Silencing of Journalists)^۴. آیا این حرکت اسرائیل مصداق تروریسم نیست؟

نتیجه‌گیری

اسرائیل رژیم جعلی در جغرافیای غرب آسیاست، اما خود را به‌تمامی با ارزش‌های غربی مانند دموکراسی، آزادی و برابری تعریف می‌کند. از سوی دیگر، قواعد آیین یهود، آن را دولتی متعلق به یهودیان می‌داند. این دو زیربنای تعریف اسرائیل از خود در عرصه بین‌الملل است. توضیح دادیم که سران این رژیم با چه اعتقاد راسخی معتقدند که ارزش‌های انسانی و اصول

1. Issam Abdallah

2. <https://www.reuters.com/world/middle-east/israeli-tank-likely-scenario-fired-machine-gun-reporters-after-deadly-shelling-2024-03-07/>

3. <https://www.aljazeera.com/amp/news/2024/2/15/nearly-75-of-journalists-killed-in-2023-died-in-israels-war-on-gaza-cpj>

4. <https://www.ohchr.org/en/press-releases/2024/02/gaza-un-experts-condemn-killing-and-silencing-journalists>

یک دولت دمکراتیک حکم می‌کند که نیروی نظامی اسرائیل رفتاری اخلاقی و توجیه‌پذیر از نظر حقوقی با طرف مقابل خود حتی اگر تروریست‌ها باشند، داشته باشد. این اظهارنظرها مختص افراد یا احزاب خاص نیست، بلکه جریان‌های چپ، راست و میانه‌رو همگی در اسرائیل معتقدند که ارتش صهیونیستی با اخلاق‌ترین و البته جزو حرفه‌ای‌ترین ارتش‌های دنیاست و برای این استدلال خود مبنای حقوقی و اخلاقی بسیاری را وارد مقالات و کتاب‌های علمی کرده‌اند، اما آنچه نمایان شده است، عدم پایبندی اسرائیل به این مفاهیم و تجاوزات آشکار از حقوق بین‌الملل بوده است. ادعاهای رژیم بیش از آنکه به لحاظ اخلاقی و حقوقی قابل بررسی باشد، در سطح ادعا و توجیه افکار عمومی، شانه خالی کردن از بار مسئولیت حملات مرگ‌بار و لفاظی‌های رسانه‌ای قابل بررسی است. صهیونیست‌ها فارغ از جنگ با غزه، حماس، کرانه باختری، ایران و دیگر دشمنان ادعایی خود، پاسخ نداده‌اند که چرا به مرزهای پیش از ۱۹۶۷ که مورد قبول جامعه جهانی است، باز نمی‌گردند؟ چرا بیت‌المقدس را که می‌تواند به پایتختی برای هر دو کشور فلسطینی و اسرائیلی تقسیم شود، از محاصره خارج نمی‌کنند؟ چرا هر روز شهرک‌سازی‌های غیرقانونی خود در کرانه باختری را با وجود اعتراضات بین‌المللی گسترش می‌دهند؟ چرا نوار غزه را حتی اگر قصد بمباران دارند، از محاصره خارج نمی‌کنند؟ چرا اجازه تشکیل یک دولت فلسطینی با اختیار تعیین سرنوشت سیاسی برای فلسطینیان را نمی‌دهند؟ این پرسش‌ها مربوط به سوءرفتار رژیم صهیونیستی با فلسطینی‌های تحت محاصره است، اما وقتی وارد صحنه نبرد می‌شویم، همچنان تجاوز آشکار رژیم نسبت به اصول جنگ عادلانه را مشاهده می‌کنیم. اصل دفاع از خود تأکید دارد که نیت اصلی شروع جنگ باید تنها دفع خطر دشمن باشد. اصل تناسب حمله با تهدید توضیح می‌دهد که نباید کشتار افراطی در مقابل حملات دشمن صورت پذیرد. اصل تمایز شهروندان با نظامیان تأکید می‌کند باید میان غیرنظامیان و نظامیان تفکیک قائل شد و پس از جنگ اجازه امداد رسانی به افراد مصدوم داده شود. حقوق افراد تحت محاصره تأکید می‌کند جان و مال شهروندان تحت محاصره باید به شکل کامل تأمین باشد، اما متأسفانه در تمام این موارد نقض آشکار قوانین و حقوق بین‌الملل توسط رژیم صهیونیستی صورت می‌پذیرد. رژیم در مقابل تلفات خود در راکت‌اندازی حماس، چند ده برابر از فلسطینی‌ها را به شهادت رسانده و چند صد برابر را مصدوم یا آواره کرده است. رژیم به عمد و با توجیه غیرمنطقی، شهروندان عادی، خبرنگاران و

کارکنان نهادهای حقوق بشری را مورد هدف قرار می‌دهد. رژیم مناطق مسکونی، بیمارستان‌ها، مساجد و مدارس را به بهانه حضور شبه‌نظامیان بمباران می‌کند، تمام راه‌های کمک‌رسانی به غزه را مسدود کرده است و از قحطی و گرسنگی چون ابزاری جنگی بهره می‌برد. رژیم هنگام ازدحام جمعیت قحطی‌زده برای دریافت امداد، آن‌ها را مستقیماً هدف قرار می‌دهد.

با وجود موارد متعدد از جنایات جنگی رژیم صهیونیستی علیه فلسطینی‌ها، موضوعی که بحث‌برانگیز است، هدف نهایی اسرائیل، توسعه‌طلبی و الحاق مناطق اشغالی به سرزمین خود است. با توجه به اقداماتی که نیروی نظامی اسرائیل تاکنون انجام داده است، به نظر می‌رسد هدف نهایی، برقراری یک دولت کاملاً یهودی شامل مناطق فلسطین اشغالی است. برای دستیابی به این هدف در بلندمدت، یهودیان باید از غزه خارج شوند تا این منطقه به زندان روباز تبدیل شود که شده است. در سال ۲۰۰۵، زمان نخست‌وزیری شارون، ۷۰۰۰ نفر از یهودیان ساکن غزه (که به صورت غیرقانونی در این منطقه سکونت داشتند) از غزه خارج شدند. در آن زمان این خروج، یک پیروزی برای فلسطینیان تفسیر شد، اما این خروج مقدمه‌ای برای آغاز جنایات رژیم در این منطقه بود. به بیان دیگر، اسرائیل با خروج یهودیان از غزه، تنها اعراب فلسطین را هدف عملیات نظامی و محاصره طولانی قرار داد و خطر آسیب یهودیان را به صفر رساند و بعد از یک دوره طولانی محاصره، شدیدترین حملات نظامی را علیه این منطقه انجام داد. این تحلیل کوتاه نشان می‌دهد که اسرائیل به‌رغم لفاظی رسانه‌ای، چه ایده‌ای در پس مفاهیم جنگ اخلاقی دارد؛ البته این ایده هرچه باشد، فاصله بسیاری با اصل «دفاع از خود» دارد.

منابع

- 1) Aboultaif, Eduardo Wassim. (2016). Just war and the Lebanese resistance to Israel. *Critical Studies on Terrorism*, 2-22.
- 2) Bartels, Rogier. (2013). Dealing with the principle of proportionality in armed conflict in retrospect: The application of the principle in international criminal trials. *Israel Law Review*, 46(2), 271-315.
- 3) Bottoms, Jennifer. (2009). When close doesn't count: An analysis of Israel jus ad bellum and jus in bello in the 2006 Israel-Lebanon war. *The Army Lawyer*, 23-54.
- 4) Brugnola, Serena. (2015). Who protect the Palestinians in Gaza?: Analysis of the legal basis for responsibility of the international community and obstacles to its implementation.
- 5) David, Steven R. (2003). Israel's policy of targeted killing. *Ethics and International Affairs*, (1), 111-126.
- 6) Dinstein, Yoram. (2010). *The conduct of hostilities under the law of international armed conflict* (2nd ed.). Cambridge University Press.
- 7) Fellmeth, Aaron Xavier. (2008). Questioning civilian immunity. *Texas International Law Journal*, 43, 452-497.
- 8) Gross, Michael. (2006). Killing civilians intentionally: Double effect, reprisal, and necessity in the Middle East. *Political Science Quarterly*, 120(4), 555-579.
- 9) Inbar, Efraim, & Shamir, Eitan. (2014). Mowing the grass in Gaza (No. 255). Begin-Sadat Center for Strategic Studies.
- 10) Kasher, Asa, & Yadlin, Amos. (2005). Military ethics of fighting terror: An Israeli perspective. *Journal of Military Ethics*, 2(1), 3-32.
- 11) Kasher, Asa. (2009). Operation Cast Lead and the ethics of just war. *Azure*, (37).
- 12) Kasher, Asa. (2010). A moral evaluation of the Gaza War: Operation Cast Lead (Vol. 9, No. 18). Jerusalem Center for Public Affairs.
- 13) Khalidi, Muhammad Ali. (2010). The most moral army in the world: The new ethical code of the Israeli military and the war on Gaza. *Journal of Palestine Studies*, 39(3), 6-23.
- 14) Slater, Jerome. (2012). Just war moral philosophy and the 2008-09 Israeli campaign in Gaza. *International Security*, 37(2), 44-60.
- 15) Trumbull IV, Charles P. (2023). Proportionality, double effects, and the innocent bystanders problem in war. *Stanford Journal of International Law*, 59(1), 35-73.
- 16) United Nations General Assembly. (2009). Human rights in Palestine and other occupied Arab territories: Report of the United Nations Fact-Finding Mission on the Gaza Conflict. United Nations.
- 17) www.aa.com
- 18) www.aipac.org
- 19) www.aljazeera.com
- 20) www.asil.org
- 21) www.caabu.org

- 22) www.carnegiecouncil.org
- 23) www.cbsnews.com
- 24) www.english.legal-agenda.com
- 25) www.euractiv.com
- 26) www.euromedmonitor.org
- 27) www.gov.il
- 28) www.haaretz.com
- 29) www.hrw.org
- 30) www.icj-cij.org
- 31) www.idf.il/en
- 32) www.ihl-databases.icrc.org
- 33) www.israelnationalnews.com
- 34) www.m.jpost.com
- 35) www.mezan.org
- 36) www.middleeasteye.net
- 37) www.news.un.org
- 38) www.nytimes.com
- 39) www.ohchr.org
- 40) www.prospectmagazine.co.uk
- 41) www.reuters.com
- 42) www.theguardian.com
- 43) www.timesofisrael.com
- 44) www.un.org
- 45) www.unicef.org
- 46) www.ynetnews.com

References

- 1) Aboultaif, Eduardo Wassim. (2016). Just war and the Lebanese resistance to Israel. *Critical Studies on Terrorism*, 2-22.
- 2) Bartels, Rogier. (2013). Dealing with the principle of proportionality in armed conflict in retrospect: The application of the principle in international criminal trials. *Israel Law Review*, 46(2), 271-315.
- 3) Bottoms, Jennifer. (2009). When close doesn't count: An analysis of Israel jus ad bellum and jus in bello in the 2006 Israel-Lebanon war. *The Army Lawyer*, 23-54.
- 4) Brugnola, Serena. (2015). Who protect the Palestinians in Gaza?: Analysis of the legal basis for responsibility of the international community and obstacles to its implementation.
- 5) David, Steven R. (2003). Israel's policy of targeted killing. *Ethics and International Affairs*, (1), 111-126.
- 6) Dinstein, Yoram. (2010). *The conduct of hostilities under the law of international armed conflict* (2nd ed.). Cambridge University Press.
- 7) Fellmeth, Aaron Xavier. (2008). Questioning civilian immunity. *Texas International Law Journal*, 43, 452-497.
- 8) Gross, Michael. (2006). Killing civilians intentionally: Double effect, reprisal, and necessity in the Middle East. *Political Science Quarterly*, 120(4), 555-579.
- 9) Inbar, Efraim, & Shamir, Eitan. (2014). Mowing the grass in Gaza (No. 255). Begin-Sadat Center for Strategic Studies.
- 10) Kasher, Asa, & Yadlin, Amos. (2005). Military ethics of fighting terror: An Israeli perspective. *Journal of Military Ethics*, 2(1), 3-32.
- 11) Kasher, Asa. (2009). Operation Cast Lead and the ethics of just war. *Azure*, (37).
- 12) Kasher, Asa. (2010). A moral evaluation of the Gaza War: Operation Cast Lead (Vol. 9, No. 18). Jerusalem Center for Public Affairs.
- 13) Khalidi, Muhammad Ali. (2010). The most moral army in the world: The new ethical code of the Israeli military and the war on Gaza. *Journal of Palestine Studies*, 39(3), 6-23.
- 14) Slater, Jerome. (2012). Just war moral philosophy and the 2008-09 Israeli campaign in Gaza. *International Security*, 37(2), 44-60.
- 15) Trumbull IV, Charles P. (2023). Proportionality, double effects, and the innocent bystanders problem in war. *Stanford Journal of International Law*, 59(1), 35-73.
- 16) United Nations General Assembly. (2009). *Human rights in Palestine and other occupied Arab territories: Report of the United Nations Fact-Finding Mission on the Gaza Conflict*. United Nations.
- 17) www.aa.com
- 18) www.aipac.org
- 19) www.aljazeera.com
- 20) www.asil.org
- 21) www.caabu.org

- 22) www.carnegiecouncil.org
- 23) www.cbsnews.com
- 24) www.english.legal-agenda.com
- 25) www.euractiv.com
- 26) www.euromedmonitor.org
- 27) www.gov.il
- 28) www.haaretz.com
- 29) www.hrw.org
- 30) www.icj-cij.org
- 31) www.idf.il/en
- 32) www.ihl-databases.icrc.org
- 33) www.israelnationalnews.com
- 34) www.m.jpost.com
- 35) www.mezan.org
- 36) www.middleeasteye.net
- 37) www.news.un.org
- 38) www.nytimes.com
- 39) www.ohchr.org
- 40) www.prospectmagazine.co.uk
- 41) www.reuters.com
- 42) www.theguardian.com
- 43) www.timesofisrael.com
- 44) www.un.org
- 45) www.unicef.org
- 46) www.ynetnews.com